



Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
JEAN RICHARD DE LA TOUR IŠVADA,
pateikta 2021 m. balandžio 22 d.¹

Byla C-30/20

RH
prieš
AB Volvo,
Volvo Group Trucks Central Europe GmbH,
Volvo Lastvagnar AB,
Volvo Group España SA

(*Juzgado de lo Mercantil nº 2 de Madrid* (Madrido 2-asis komercinių bylų teismas, Ispanija)
prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 – Specialioji jurisdikcija – 7 straipsnio 2 punktą – Jurisdikcija civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto bylose – Vieta, kurioje įvyko žala sukėlęs įvykis – Žalos atsiradimo vieta – Prašymas atlyginti žalą, padarytą karteliniu susitarimu, pripažintu prieštaraujančiu SESV 101 straipsniui ir Europos ekonominės erdvės susitarimo 53 straipsniui – Tiesiogiai nurodytas jurisdikciją turintis teismas – Prekių išsigijimo vieta – Buveinės vieta – Valstybių narių galimybė nustatyti jurisdikcijos koncentraciją“

I. Įžanga

1. *Juzgado de lo Mercantil nº 2 de Madrid* (Madrido 2-asis komercinių bylų teismas, Ispanija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo² 7 straipsnio 2 punkto išaiškinimu.

2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant RH, įsteigtos Kordoboje (Ispanija), ieškinį, kurį ji pareiškė keturioms *Volvo* grupės bendrovėms (trijų iš jų buveinės yra kitose valstybėse narėse nei Ispanijos Karalystė) reikalaujama atlyginti žalą, patirtą dėl SESV 101 straipsnio ir 1992 m. gegužės 2 d. Europos ekonominės erdvės susitarimo³ 53 straipsnio pažeidimo.

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² OL L 351, 2012, p. 1.

³ OL L 1, 1994, p. 3, toliau – EEE susitarimas.

3. Į Teisingumo Teismą kreipiamasi tam, kad jis patikslintų, ar Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkte tiesiogiai nurodytas jurisdikciją turintis teismas nedarant nuorodos į valstybių narių vidaus taisykles.

4. Nors atrodo, kad į šį klausimą galima atsakyti remiantis tam tikrais Teisingumo Teismo sprendimais ir ypač jo naujausiais sprendimais civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto bylose, vis dėlto matyti, be kita ko, atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išreikštas abejones, kad šis atsakymas turėtų būti papildytas dėl trijų glaudžiai susijusių aspektų.

5. Iš tikrųjų teisinio saugumo ir sudėtingų ieškinių, kuriais prašoma atlyginti antikonkurenciniais veiksmais padarytą žalą, veiksmingumo tikslai pateisina tai, kad nacionaliniams teismams būtų pateikta naudingų patikslinimų dėl teritorinę jurisdikciją turinčio teismo nustatymo ir dėl Teisingumo Teismo sprendimuose įtvirtintų kelių lygiagrečiai egzistuojančių sąsajos kriterijų. Šia proga taip pat turi būti išnagrinėtas klausimas dėl valstybių narių galimybės nuspręsti sutelkti šių bylų nagrinėjimą specializuotuose teismuose, kurį rašytinėse pastabose iškėlė kai kurios iš šių valstybių narių.

6. Taigi išdėstysiu priežastis, dėl kurių iš esmės manau:

- kad Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkte apibrėžta teismo, į kurį kreiptasi, tiek tarptautinė, tiek vidaus jurisdikcija,
- kad pagrindinės bylos aplinkybėmis teritorinę jurisdikciją turi tas teismas, kurio veiklos teritorijoje yra aptariamų prekių įsigijimo vieta, ir
- kad organizuodamos teismų sistemą valstybės narės gali nuspręsti sutelkti bylų, susijusių su antikonkurenciniais veiksmais, nagrinėjimą tam tikruose specializuotuose teismuose, jei laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų.

II. Reglamentas Nr. 1215/2012

7. Reglamento Nr. 1215/2012 15, 16 ir 34 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(15) jurisdikcijos taisyklės turėtų būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai nustatoma pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą. Todėl turėtų visada galioti ši jurisdikcijos nuostata, išskyrus keletą aiškiai nustatytų atvejų, kai ginčo objektas arba šalių autonomija pateisina kitą siejamąjį kriterijų. Juridinio asmens buveinės vieta turi būti apibrėžta autonomiškai, siekiant didesnio bendrų taisyklių skaidrumo ir norint išvengti jurisdikcijų kolizijos;

(16) jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą. Glaudaus ryšio reikalavimas turėtų užtikrinti teisinį tikrumą ir padėti išvengti galimybės pareikšti atsakovui ieškinį valstybės narės, kurios jis negalėjo pagrįstai numatyti, teisme. Tai ypač svarbu sprendžiant ginčus, susijusius su nesutartinėmis prievolėmis, kylančiomis iš privatumo ir asmeninių teisių, įskaitant šmeižtą, pažeidimų;

<...>

(34) turėtų būti užtikrintas [1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo⁴ su pakeitimais, padarytais konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie šios konvencijos⁵], [2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo⁶] ir šio reglamento tęstinumas ir tuo tikslu nustatytos pereinamosios nuostatos. Tęstinumą taip pat turi užtikrinti Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, aiškindamas [šią] konvenciją ir ją pakeičiančius reglamentus“.

8. Reglamento Nr. 1215/2012 I skyriuje „Taikymo sritis ir apibrėžtys“ esančio 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šis reglamentas taikomas civilinėse ir komercinėse bylose, neatsižvelgiant į teismo pobūdį. <...>“

9. Šio reglamento II skyriaus „Jurisdikcija“ 1 skirsnyje „Bendrosios nuostatos“ yra 4–6 straipsniai.

10. Minėto reglamento 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šį reglamentą asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareiškiama tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę.“

11. Reglamento Nr. 1215/2012 5 straipsnio 1 dalyje išdėstyta:

„Asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, kitos valstybės narės teismuose ieškiniai gali būti pareiškiama tik taikant šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles.“

12. Minėto skyriaus 2 skirsnyje „Specialioji jurisdikcija“ yra 7–9 straipsniai.

13. Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą suformuluotas taip:

„Asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys kitoje valstybėje narėje gali būti pareikštas:

<...>

2) bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto – vietos, kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėlus įvykis, teismuose.“

14. Šio reglamento 26 straipsnio, esančio II skyriaus 7 skirsnyje „Susitarimas dėl jurisdikcijos“, 1 dalyje numatyta:

„Be jurisdikcijos, kylančios iš kitų šio reglamento nuostatų, jurisdikciją turi valstybės narės teismas, į kurį atvyksta atsakovas. Ši taisyklė netaikoma, jeigu atsakovas atvyko į teismą siekdamas užginčyti jurisdikciją arba jeigu pagal 24 straipsnį kitas teismas turi išimtinę jurisdikciją.“

⁴ OL L 299, 1972, p. 32.

⁵ Toliau – Briuselio konvencija.

⁶ OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42.

III. Faktinės aplinkybės pagrindinėje byloje ir prejudicinis klausimas

15. Kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, RH, įsteigta Kordoboje, 2004–2009 m. iš *Volvo Group España SA* įsigijo penkis sunkvežimius, skirtus kelių transporto veiklai. Vieno iš sunkvežimių nuosavybės teisė buvo perduota RH 2008 m., kai baigėsi anksčiau sudaryta finansinės nuomos sutartis.

16. 2016 m. liepos 19 d. Europos Komisija priėmė sprendimą byloje pagal [SESV] 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (Byla AT.39824 – Sunkvežimiai) (C(2016) 4673 *final*), kurio santrauka paskelbta 2017 m. balandžio 6 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*⁷.

17. Šiame sprendime Komisija pripažino, kad 1997 m. sausio 17 d.–2011 m. sausio 18 d. laikotarpiu egzistavo penkiolikos sunkvežimių gamintojų, įskaitant *AB Volvo*, *Volvo Lastvagnar AB* ir *Volvo Group Trucks Central Europe GmbH*, sudarytas kartelis, susijęs su dviem prekių kategorijomis, t. y. sunkvežimiais, kurių masė yra nuo 6 iki 16 tonų (vidutiniai sunkvežimiai), ir sunkvežimiais, kurių masė didesnė nei 16 tonų (sunkieji sunkvežimiai), kalbant tiek apie sunkvežimius be priekabos, tiek apie vilkikus.

18. Minėtame sprendime nurodyta⁸, kad „[p]ažeidimą sudaro slapti susitarimai dėl sunkvežimių kainų [Europos ekonominėje erdvėje (EEE)] nustatymo ir bendrų kainų didinimo, taip pat pasirinktas išmetamųjų teršalų technologijų, būtinų pagal EURO 3–6 standartus, naudojimo vidutiniuose ir sunkiuosiuose sunkvežimiuose pradžios laikas ir išlaidų perkėlimas. Adresatų būstinės iki 2004 m. buvo tiesiogiai įtrauktos į diskusijas dėl kainų, kainų didinimo ir naujų išmetamųjų teršalų standartų diegimo. Bent nuo 2002 m. rugpjūčio mėn. vyko diskusijos per Vokietijos patronuojamąsias bendroves, kurios skirtingu mastu buvo pavaldžios pagrindinėms būstinėms. Keitimasis nuomonėmis vyko tiek daugiašaliu, tiek dvišaliu lygmeniu. Šie slapti susitarimai apėmė susitarimus ir (arba) suderintus veiksmus dėl kainų ir bendrų kainų didinimo, siekiant suderinti bendras kainas EEE, taip pat dėl pasirinkto išmetamųjų teršalų technologijų, būtinų pagal EURO 3–6 standartus, naudojimo pradžios laiko ir išlaidų perkėlimo. Pažeidimas buvo daromas visoje EEE teritorijoje ir truko nuo 1997 m. sausio 17 d. iki 2011 m. sausio 18 d.“

19. Todėl Komisija skyrė baudas visoms kartelyje dalyvavusioms įmonėms, įskaitant *Volvo*, *Volvo Lastvagnar* ir *Volvo Group Trucks Central Europe*, išskyrus vieną įmonę, kuri buvo atleista nuo baudos⁹.

20. RH pareiškė ieškinį *Volvo*, *Volvo Lastvagnar* ir *Volvo Group Trucks Central Europe*, taip pat šių patronuojančiųjų bendrovių patronuojamajai bendrovei Ispanijoje – *Volvo Group España* (toliau – *Volvo* bendrovės).

21. Šios bendrovės ginčijo tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo tarptautinę jurisdikciją¹⁰. Jos rėmėsi Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktu ir Teisingumo Teismo jurisprudencija, iš kurios matyti, kad šioje nuostatoje nurodytas jurisdikcijos kriterijus, t. y. „viet[a], kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėles įvykis“, yra Sąjungos teisės sąvoka ir

⁷ OL C 108, 2017, p. 6, toliau – sprendimas dėl sunkvežimių kartelio.

⁸ 9–11 punktai.

⁹ Žr. sprendimo dėl sunkvežimių kartelio 15 punktą. Remiantis Komisijos 2019 m. pateikta informacija, bendra šių baudų suma buvo didžiausia nuo 1969 m. (<https://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>, p. 3).

¹⁰ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžė, kad atsakovės neginčijo šio teismo teritorinės jurisdikcijos, todėl turi būti laikoma, kad jos netiesiogiai pasirinko jo jurisdikciją pagal 2000 m. sausio 7 d. *Ley de Enjuiciamiento Civil 1/2000* (Civilinio proceso įstatymas 1/2000) (BOE, Nr. 7, 2000 m. sausio 8 d., p. 575) 56 straipsnį.

tai yra vieta, kurioje atsirado žalą lėmusi aplinkybė, nagrinėjamu atveju – vieta, kur buvo sudarytas kartelis dėl sunkvežimių. Ji negali būti tapatinama su ieškovės buveinės vieta ir yra už Ispanijos ribų, kitose valstybėse narėse.

22. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją Ispanijos teismo tarptautinė jurisdikcija gali būti grindžiama žalos atsiradimo vieta. Šis teismas primena, jog ši vieta – tai nukentėjusio asmens buveinės vieta, kaip nurodyta 2015 m. gegužės 21 d. Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide*¹¹. Jis priduria, kad 2019 m. liepos 29 d. Sprendime *Tibor-Trans*¹², kuris buvo susijęs su Vengrijoje pareikštu ieškiniu kitam to paties kartelio nariui, o šio ieškinio dalykas buvo toks pats kaip ir RH ieškinio, Teisingumo Teismas nusprendė, kad „[k]ai antikonkurencinių veiksmų paveikta rinka yra valstybėje narėje, kurios teritorijoje tariamai atsirado nurodoma žala, reikia konstatuoti, kad žalos atsiradimo vieta pagal Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą yra šioje valstybėje narėje“¹³.

23. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar šioje jurisprudencijoje daroma nuoroda į valstybės narės, kurioje atsirado žala, teismų tarptautinę jurisdikciją, ar joje taip pat tiesiogiai nustatoma vidaus teritorinė jurisdikcija šioje valstybėje narėje.

24. Jis patikslina, kad remiantis *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) suformuota jurisprudencija¹⁴ Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkte įtvirtinta taisyklė nereglamentuoja vidaus teritorinės jurisdikcijos. Todėl, nesant specialios nacionalinės teisės normos, pagal kurią būtų nustatyta teismo teritorinė jurisdikcija nagrinėjant pagal privatinę konkurencijos teisę pareikštus ieškinius, būtų tinkama vadovautis nesąžiningos konkurencijos srityje taikytinomis jurisdikcijos taisyklėmis, numatytomis Civilinio proceso įstatymo 1/2000 52 straipsnio 1 dalies 12 punkte. Todėl jurisdikciją turintis teismas būtų vietos, kurioje atsirado žala, t. y. transporto priemonės įsigijimo arba finansinės nuomos sutarties sudarymo vietos, teismas.

25. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą galima aiškinti taip, kaip Teisingumo Teismas nurodė savo jurisprudencijoje, susijusioje su jurisdikcija bylose dėl sutarčių. 2007 m. gegužės 3 d. Sprendime *Color Drack*¹⁵ ir 2009 m. liepos 9 d. Sprendime *Rehder*¹⁶ Teisingumo Teismas nusprendė, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktyje tiesiogiai nurodytas jurisdikciją turintis teismas nedarant nuorodos į valstybių narių vidaus taisykles. Jei taip yra, jurisdikciją turintis teismas būtų nuo kartelio nukentėjusio asmens buveinės vietos teismas.

¹¹ C-352/13, toliau – Sprendimas *CDC Hydrogen Peroxide*, EU:C:2015:335 (52 ir 53 punktai).

¹² C-451/18, toliau – Sprendimas *Tibor-Trans*, EU:C:2019:635.

¹³ Sprendimas *Tibor-Trans* (33 punktas).

¹⁴ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas cituoja 2019 m. vasario 26 d. *Tribunal Supremo, Sala de lo Civil* (Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų kolegija, Ispanija) nutartį Nr. 262/2018 ir naujesnius tapačius sprendimus, be kita ko, 2019 m. spalio 8 ir 15 d. sprendimus. Ispanijos vyriausybė taip pat cituoja šį Sprendimą Nr. 262/2018, bet nurodo ir kitus to paties teismo sprendimus, t. y. 2019 m. gegužės 7 d. Sprendimą Nr. 16/2019, 2019 m. liepos 9 d. Sprendimą Nr. 100/2019 ir 2020 m. vasario 4 d. Sprendimą Nr. 266/2019.

¹⁵ C-386/05, EU:C:2007:262.

¹⁶ C-204/08, EU:C:2009:439.

26. Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Mercantil nº 2 de Madrid* (Madrid 2-asis komercinių bylų teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismu šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Reglamento Nr. 1215/2012] 7 straipsnio 2 punktas, kuriame numatyta, kad asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys kitoje valstybėje narėje gali būti pareikštas „<...> bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto – vietos, kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėlus įvykis, teismuose“, turi būti aiškinamas taip, kad juo nustatoma tik valstybės narės, kurioje yra minėta vieta, teismų tarptautinė jurisdikcija, todėl siekiant konkrečiai nustatyti toje valstybėje teritorinę jurisdikciją turintį nacionalinį teismą reikia remtis vidaus teisės procesinėmis normomis, ar šis punktas turi būti aiškinamas kaip mišri teisės norma, kuria atitinkamai tiesiogiai apibrėžiama tiek tarptautinė jurisdikcija, tiek nacionalinė teritorinė jurisdikcija, ir vidaus teisės normomis nereikia remtis?“

27. Rašytines pastabas Teisingumo Teismui pateikė bendrovės *Volvo*, Ispanijos, Prancūzijos ir Nyderlandų vyriausybės, taip pat Komisija.

28. Teismo posėdis, iš pradžių numatytas surengti 2020 m. gruodžio 17 d., buvo atšauktas dėl sveikatos krizės, o klausimas, į kurį turėjo būti atsakyta žodžiu, buvo pakeistas į klausimą, į kurį turėjo būti atsakyta raštu ir kuris buvo papildytas kitais klausimais. Bendrovės *Volvo*, Ispanijos vyriausybė ir Komisija atsakė į šiuos klausimus per nustatytą terminą.

IV. Analizė

A. Dėl priimtinumų

29. Bendrovės *Volvo* prašo pripažinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nepriimtiniu, nes atsakymas į šį prašymą pateikusio teismo klausimą yra aiškus.

30. Remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant pagal SESV 267 straipsnį, pirma, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, turi įvertinti, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, taip pat Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai dėl Sąjungos teisės išaiškinimo. Antra, nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytą teisinį pagrindą ir faktines aplinkybes, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija, nebent jie nėra susiję su pagrindine byla¹⁷.

31. Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas aiškiai išdėstė savo abejonių dėl teritorinės jurisdikcijos, kuriomis grindžiamas jo prašymas priimti prejudicinį sprendimą, motyvus. Jie susiję su tuo, kad nėra konkretaus Teisingumo Teismo sprendimo bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto, kiek tai susiję su Reglamento

¹⁷ Žr., be kita ko, 2019 m. vasario 14 d. Sprendimą *Milivojević* (C-630/17, EU:C:2019:123, 47 ir 48 punktai) ir 2020 m. liepos 9 d. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, toliau – Sprendimas *Verein für Konsumenteninformation*, EU:C:2020:534, 19 punktas).

Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkto taikymo sritimi, ir su *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) suformuota jurisprudencija, pagal kurią šia nuostata nedraudžiama taikyti vidaus jurisdikcijos taisyklių.

32. Šiomis aplinkybėmis manau, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimas yra priimtinas.

B. Dėl esmės

33. Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą turi būti aiškinamas taip, kad jame apibrėžta ne tik tarptautinė valstybės narės, kurioje yra šioje nuostatoje numatytas siejamasis veiksnys, teismų jurisdikcija bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto, bet ir šios valstybės teismų teritorinė jurisdikcija.

1. Pirminės pastabos

34. Grįsdamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą, šį prašymą pateikęs teismas teisingai priminė, kad tokiomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis kaip ir pagrindinėje byloje, t. y. esant sunkvežimių karteliui, Teisingumo Teismas Sprendime *Tibor-Trans* pareiškė nuomonę dėl klausimo, susijusio su teismo, kuriame pateiktas ieškinys dėl konkurencijos teisės pažeidimu padarytos žalos atlyginimo, jurisdikcija. Be to, jis pažymėjo, kad Teisingumo Teismo atsakymas tame sprendime nėra tiesiogiai susijęs su „mišriu“ jurisdikcijos taisyklės, numatytos Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkte, pobūdžiu, priešingai nei sprendimuose, kurie buvo priimti bylose dėl sutarčių, t. y. 2007 m. gegužės 3 d. Sprendime *Color Drack*¹⁸ ir 2009 m. liepos 9 d. Sprendime *Rehder*¹⁹.

35. Pažymiu, pirma, kad šis naujas klausimas nėra vienintelis²⁰. Taigi atrodo, kad nacionaliniai teismai laukia tikslesnio Reglamento Nr. 1215/2012 nuostatų išaiškinimo. Antra, manau, kad į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimą reikia atsakyti atsižvelgiant į Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* ir 2020 m. lapkričio 24 d. Sprendimą *Wikinghof*²¹, kurie buvo priimti po kreipimosi į Teisingumo Teismą šioje byloje.

36. Todėl mano analizė pirmiausia bus skirta pateiktam klausimui, susijusiam su Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkte numatytos jurisdikcijos taisyklės taikymo apimtimi. Paskui išdėstysiu argumentus, kuriais siekiama patikslinti teritorinės jurisdikcijos nustatymo kriterijus. Galiausiai išnagrinėsiu Prancūzijos vyriausybės ir Komisijos pasiūlymą, susijusį su valstybių narių galimybe pasirinkti teismų sistemos organizavimą pagal bylos dalyką ir sutelkti tam tikrų bylų nagrinėjimą specializuotuose teismuose.

37. Kiek tai susiję su visų šių aspektų nagrinėjimu, primenu, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, kadangi Reglamentu Nr. 1215/2012 buvo panaikintas ir pakeistas Reglamentas Nr. 44/2001, kuris pats pakeitė Briuselio konvenciją, Teisingumo Teismo pateiktas šių teisės aktų nuostatų išaiškinimas taikomas ir Reglamento Nr. 1215/2012 nuostatoms, kai šias

¹⁸ C-386/05, EU:C:2007:262.

¹⁹ C-204/08, EU:C:2009:439.

²⁰ Žr., be kita ko, bylą *Allianz Elementar Versicherung* (C-652/20), šiuo metu nagrinėjamą Teisingumo Teisme.

²¹ C-59/19, toliau – Sprendimas *Wikinghof*, EU:C:2020:950.

nuostatas galima laikyti „lygiavertėmis“²². Taip yra, viena vertus, šios konvencijos ir Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkto ir, kita vertus, Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkto atveju²³.

2. Dėl tarptautinės ir vidaus teismų jurisdikcijos nustatymo

38. Manau, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išreikštos abejonės dėl Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkto dalyko gali būti nesunkiai išsklaidytos remiantis priimtu Sprendimu *Wikingerhof*. Jame Teisingumo Teismas nusprendė, kad „jurisdikciją pagal [šio reglamento] 7 straipsnio 2 punktą turintis teismas, t. y. <...> tas teismas, kuris yra rinkoje, kuriai daromas poveikis, kaip teigiama, antikonkurenciniu elgesiu, geriausiai gali išnagrinėti [klausimą]“²⁴.

39. Todėl, kaip ir visos bylos šalys bei suinteresuotieji asmenys, pateikę Teisingumo Teismui rašytines pastabas, taip pat kaip generaliniai advokatai, užsiminę apie šį klausimą ankstesnėse bylose²⁵, manau, jog galima aiškiai patikslinti, kad Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktu siekiama apibrėžti teismų jurisdikciją ne tik tarp valstybių narių, bet ir jų vidaus lygmeniu, tačiau kitus procesinius klausimus ir toliau reglamentuoja teismo, į kurį kreiptasi, valstybės narės teisė²⁶.

40. Taigi, kaip ir 2009 m. liepos 9 d. Sprendime *Rehder*²⁷, priimtame sutarčių teisės srityje dėl Reglamento Nr. 44/2001 nuostatų, pakaktų pažymėti, pirma, kad tokio pat pobūdžio argumentai, kuriais Teisingumo Teismas pasirėmė pateikdamas 2007 m. gegužės 3 d. Sprendime *Color Drack*²⁸ suformuluotą išaiškinimą, galioja kalbant apie lygiavertes specialiosios jurisdikcijos taisykles, nustatytas Reglamente Nr. 1215/2012, atsižvelgiant į jų genezę, tikslą ir vietą šiuo reglamentu įtvirtintoje sistemoje. Antra, remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas taip pat aiškino jurisdikcijos taisykles ir išlaikymo prievolių srityje.

41. Vis dėlto, siekiant palengvinti Reglamento Nr. 1215/2012 nuostatų, kaip visumos, sąsajos supratimą, man atrodo, kad tikslinga detalizuoti šio reglamento 7 straipsnio 2 punkto aiškinimui naudingus elementus atsižvelgiant ne tik į jo formuluotę, bet ir į juo įtvirtintą sistemą bei siekiamus tikslus²⁹.

42. Pirma, kalbant apie Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkto formuluotę, pažymėtina, kad tam tikros išvados išplaukia iš jos palyginimo su šio reglamento 4 straipsnio 1 dalies tekstu. Šiame straipsnyje nurodyti valstybės narės, kurios teritorijoje yra atsakovų nuolatinė gyvenamoji

²² Žr. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (22 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

²³ Žr. Sprendimą *Wikingerhof* (20 punktas ir nurodyta jurisprudencija). Taip pat naudinga patikslinti, kad Reglamento Nr. 1215/2012 4 straipsnis ir 7 straipsnio 1 punktas atitinka Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnį ir 5 straipsnio 1 punktą.

²⁴ Žr. Sprendimą *Wikingerhof* (37 punktas ir nurodyta jurisprudencija). Kursyvu išskirta mano. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad šis formulavimas yra kitoks nei Sprendime *Tibor-Trans*, kuriuo rėmėsi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. To sprendimo 34 punkte yra frazės „valstybės narės, kurioje yra paveikta rinka, teismai“ ir „vietos, kur [ūkio subjekto] veiksmai iškraipė sąžiningos konkurencijos taisykles, teism[ai]“, išplaukiančios iš jame cituojamo 2018 m. liepos 5 d. Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-27/17, toliau – Sprendimas *flyLAL-Lithuanian Airlines*, EU:C:2018:533, 40 punktas).

²⁵ Žr., be kita ko, generalinio advokato N. Jääskinen išvadą byloje *Melzer* (C-228/11, EU:C:2012:766, 34 punktas) ir generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:253, 74 punktas), taip pat byloje *Vereniging van Effectenbezitters* (C-709/19, EU:C:2020:1056, 18 punktas).

²⁶ Taip pat šiuo klausimu žr. Thode, R., „Art. 7 [Besondere Gerichtsstände]“, *Beck'scher Online-Kommentar ZPO, Brüssel Ia-VO*, C.H. Beck, Miunchenas, 2020, 6 punktas.

²⁷ C-204/08, EU:C:2009:439, 36 punktas.

²⁸ C-386/05, EU:C:2007:262.

²⁹ Žr. Sprendimą *Wikingerhof* (25 punkto pirmas sakinytis ir nurodyta jurisprudencija).

(buveinės) vieta, „teismai“. Ši bendra sąvoka apibrėžia valstybės narės teismų, vertinamų kaip visuma, jurisdikciją³⁰. Taigi teritorinę jurisdikciją turinčio teismo nustatymas reglamentuojamas nacionalinės teisės taisyklėmis.

43. Atvirksčiai, Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnyje, išskyrus 6 punktą, Sąjungos teisės aktų leidėjas pasirinko žodžius „vietos teismuose“³¹ arba „teisme“, nes kalbama apie ieškovui suteiktą galimybę pasirinkti konkrečią vietą pagal ieškinio dalyką, taikant bendrosios jurisdikcijos taisyklės išimtį³². Pavyzdžiui, bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto šio reglamento 7 straipsnio 2 punkte nurodytas kriterijus – tai „viet[a], kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėlus įvykis“. Be to, pagal minėto reglamento 7 straipsnio 1 punkto a papunktį atsakovui byla gali būti iškelta „atitinkamos prievolės įvykdymo vietos teismuose“.

44. Antra, dėl Reglamento Nr. 1215/2012 sistemoje numatytų nukrypti leidžiančių nuostatų, pagal kurias ieškovas gali remtis viena iš šiame reglamente numatytų specialiosios jurisdikcijos taisyklių, reikia pažymėti³³, kad jos taikomos tik tam tikroms byloms arba skirtos silpnesniajai šaliai apsaugoti.

45. Trečia, reikia pabrėžti, kad, kaip patikslinta Reglamento Nr. 1215/2012 16 konstatuojamojoje dalyje, šių specialiosios jurisdikcijos taisyklių nustatymas grindžiamas teisės aktų leidėjo tikslu leisti pasirinkti valstybės narės teismą atsižvelgiant į vietą, su kuria ginčas yra glaudžiai susijęs, ir siekiu padėti tinkamai vykdyti teisingumą³⁴. Šiais principais Teisingumo Teismas nuolat vadovaujasi aiškindamas specialiosios jurisdikcijos taisykles, siekdamas nustatyti tinkamas sąsajas tam, kad būtų suvienodintos jurisdikcijos kolizinės normos³⁵ ir paskirtas tinkamiausias teismas.

46. Šis nagrinėjimas paremtas P. Jenard pranešimu dėl Briuselio konvencijos³⁶, kuriame pateiktą analizę patvirtina P. Schlosser pranešimas dėl Danijos Karalystės, Airijos bei Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo prie Briuselio konvencijos, taip pat prie protokolo dėl Teisingumo Teismo atliekamo šios konvencijos aiškinimo³⁷.

³⁰ Taip pat dėl išimtinės jurisdikcijos žr. 2009 m. balandžio 28 d. Sprendimą *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, 48 ir 50 punktai). Pavyzdžiui, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnyje, atitinkančiame Reglamento Nr. 1215/2012 24 straipsnį, kuriame pateiktas imperatyvus ir baigtinis valstybių narių išimtinės tarptautinės jurisdikcijos pagrindų sąrašas, tik nustatoma valstybė narė, kurios teismai turi jurisdikciją *ratione materiae*, tačiau atitinkamos valstybės narės viduje jurisdikcija neskirstoma ir kiekviena valstybė narė turi nustatyti savo teismų sistemą. Teisingumo Teismas patikslino, kad Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punkte numatyta *forum rei sitae* taisyklė susijusi su tarptautine valstybių narių teismų jurisdikcija, o ne su šių valstybių teismų vidaus jurisdikcija.

³¹ Kursyvu išskirta mano.

³² Šiuo klausimu žr. Gaudemet-Tallon, H., ir Ancel, M.-E., *Compétence et exécution des jugements en Europe, Règlements 44/2001 et 1215/2012, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1998 et 2007)*, 6-asis leid., Librairie générale de droit et de jurisprudence, rinkinys „Droit des affaires“, Paryžius, 2018, 180 punktas, p. 246 ir 247. Siekiant palyginti žr. kitas Reglamento Nr. 1215/2012 nuostatas, susijusias su tam tikros vietos teismu, t. y. 11 straipsnio 1 dalies b punktą ir 12 straipsnį draudimo srityje, 18 straipsnio 1 dalį sutarčių su vartotojais srityje ir 21 straipsnio 1 dalies b punktą individualių darbo sutarčių srityje.

³³ Žr. 2019 m. vasario 14 d. Sprendimą *Milivojević* (C-630/17, EU:C:2019:123, 81 punktas) ir Sprendimą *Wikingerhof* (26 ir 27 punktai).

³⁴ Dėl Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos, susijusios su jurisdikcija bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto, priminimo žr. sprendimus *Verein für Konsumenteninformation* (38 punktas) ir *Wikingerhof* (28 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

³⁵ 2007 m. gegužės 3 d. Sprendimas *Color Drack* (C-386/05, EU:C:2007:262, 30 punktas).

³⁶ Pranešimas dėl 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL C 59, 1979, p. 1), ypač p. 22.

³⁷ OL C 59, 1979, p. 71, ypač p. 98, 81 bb punktas.

47. Šiomis aplinkybėmis, kaip jau buvo galima spręsti remiantis ankstesnių Teisingumo Teismo sprendimų tiek bylose dėl sutarčių³⁸, tiek dėl išlaikymo prievolių³⁹ motyvais, nekyla abejonių, kad Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkte tiesiogiai nurodytas jurisdikciją turintis teismas⁴⁰, atsižvelgiant į šiuo reglamentu siekiamus tikslus.

48. Manau, kad tokį atsakymą, kiek juo valstybės narės teismas, į kurį kreiptasi remiantis Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktu, įpareigojamas netaikyti vidaus teritorinės jurisdikcijos taisyklių (ypač atsižvelgiant į Teisingumo Teismo jurisprudencijos, susijusios su jurisdikcija konkurencijos teisės pažeidimų atveju, raidą), būtų naudinga papildyti patikslinimais dėl galimos žalos atsiradimo vietos⁴¹ ir konkretaus jurisdikciją turinčio teismo nustatymo.

3. Dėl galimos žalos atsiradimo vietos ir jurisdikciją turinčio teismo nustatymo

49. Motyvuodamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą, šį prašymą pateikęs teismas rėmėsi sprendimais *CDC Hydrogen Peroxide*⁴² ir *Tibor-Trans*, susijusiais su jurisdikciją turinčio teismo nustatymu nagrinėjant ieškinius dėl žalos, atsiradusios dėl kartelių, už kuriuos Komisija skyrė sankcijas⁴³, atlyginimo, tačiau jis nedarė skirtumo tarp šių sprendimų, nors Teisingumo Teismas nustatė dvi skirtingas žalos buvimo vietas ir pagrindinės bylos faktines aplinkybes reikėtų gretinti su antruoju sprendimu.

50. Todėl, mano nuomone, Teisingumo Teismui suteikiama galimybė pateikti nacionaliniams teismams naudingus paaiškinimus dėl Sprendimo *Tibor-Trans* taikymo srities, atsižvelgiant į sprendimus *Verein für Konsumenteninformation* ir *Wikingerhof*, kuriuos Teisingumo Teismas priėmė po to, kai buvo pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą šioje byloje. Teisingumo Teismas taip pat turėtų patikslinti, ar galima taikyti kelis jurisdikcijos kriterijus, kad būtų pasiektas jų buvimą pateisinantis tikslas, t. y. tikslas suteikti pirmenybę glaudžiam ryšiui su byla.

a) Sprendimas „Tibor-Trans“

51. Kadangi Sprendimas *Tibor-Trans* buvo priimtas beveik tokiomis pačiomis aplinkybėmis kaip ir pagrindinėje byloje, vertėtų išsamiai išanalizuoti kelis jo aspektus.

52. Pirma, kaip ir pagrindinėje byloje, byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Tibor-Trans*, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme buvo pareikštas ieškinys dėl žalos, patirtos dėl dirbtinai padidintų sunkvežimių kainų, kurias nulėmė tie patys antikonkurenciniai veiksmai, atlyginimo.

³⁸ Dėl Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 1 punkto b papunkčio antros įtraukos žr. 2017 m. birželio 15 d. Sprendimą *Kareda* (C-249/16, EU:C:2017:472, 46 punktas).

³⁹ Žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *Sanders ir Huber* (C-400/13 ir C-408/13, toliau – Sprendimas *Sanders ir Huber*, EU:C:2014:2461, 30 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

⁴⁰ Šiuo klausimu žr. patikslinimus, pateiktus Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide* (55 punktas).

⁴¹ Jurisprudencijoje, susijusioje su sąvoka „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlus įvykis“, Teisingumo Teismas nustatė, kad ji reiškia ir vietą, kur žala atsirado, ir vietą, kur atsirado šių žalą lėmusi aplinkybė, todėl ieškinys atsakovui ieškovo nuožiūra gali būti pareikštas vienos iš šių dviejų vietų teisme (žr. Sprendimo *Verein für Konsumenteninformation* 23 punktą ir nurodytą jurisprudenciją), o tai reiškia, kad jos nesutampa (žr., be kita ko, žr. 1976 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Bier*, 21/76, EU:C:1976:166, 24 ir 25 punktus).

⁴² Dėl išsamios šios bylos apžvalgos žr. šios išvados 100 ir 101 punktus.

⁴³ Žr. šios išvados 22 punktą.

53. Toje byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Tibor-Trans*, bendrovė ieškovė nusprendė pareikšti ieškinį tik vienam iš nagrinėjamo kartelio dalyvių, su kuriuo ji nebuvo sudariusi pirkimo sandorio⁴⁴, o šioje byloje RH pareiškė ieškinį už nagrinėjamą kartelį atsakingoms bendrovėms, tarp kurių buvo kelios už Ispanijos ribų įsisteigusios bendrovės, iš kurių ji tiesiogiai nepirko jų pagamintų sunkvežimių. Be to, RH pareiškė ieškinį šių bendrovių patronuojamajai bendrovei Ispanijoje⁴⁵, kuriai priklauso Ispanijos automobilių koncesioninkas, su kuriuo RH sudarė pirkimo sandorius, kaip tai matyti iš bylos medžiagos⁴⁶.

54. Antra, byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Tibor-Trans*, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejojo, ar pagal analogiją gali būti taikomas Sprendimas *CDC Hydrogen Peroxide*, kuriame Teisingumo Teismas nurodė, kad jurisdikciją turi bendrovės ieškovės buveinės vietos teismas, nes tarp šalių nėra tiesioginio sutartinio ryšio ir nėra pareigos netaikyti *forum actoris* palankios jurisdikcijos taisyklės⁴⁷.

55. Teisingumo Teismas nusprendė, kad „Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą turi būti aiškinamas taip, kad nagrinėjant ieškinį dėl žalos, padarytos SESV 101 straipsnio pažeidimu, kurį, be kita ko, sudaro slapti susitarimai dėl sunkvežimių kainų nustatymo ir bendrų kainų didinimo, atlyginimo, esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis,“ reikia laikyti rinką, kurią paveikė šis pažeidimas, t. y. vietą, kur rinkos kainos buvo iškraipytos ir kur nukentėjusysis tariamai patyrė šią žalą, net jei ieškinys pareikštas atitinkamo kartelinio susitarimo dalyviui, su kuriuo šis nukentėjusysis nebuvo sukūręs sutartinių santykių“⁴⁸.

56. Dėl žalos nustatymo Teisingumo Teismas pažymėjo, kad „pagrindinėje byloje nurodoma žala iš esmės atsiranda dėl papildomų išlaidų, patirtų dėl dirbtinai iškeltų kainų, ir dėl šios priežasties ši žala yra tiesioginė SESV 101 straipsnio pažeidimo pasekmė, taigi tai yra tiesioginė žala, leidžianti iš principo pagrįsti valstybės narės teismų jurisdikciją teritorijoje, kurioje ši žala atsirado“⁴⁹.

57. Dėl tiesiogiai patirtos žalos buvimo vietos nustatymo Teisingumo Teismas nusprendė, kad „[k]ai antikonkurencinių veiksmų paveikta rinka yra valstybėje narėje, kurios teritorijoje tariamai atsirado nurodoma žala, reikia konstatuoti, kad žalos atsiradimo vieta pagal Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą yra šioje valstybėje narėje“⁵⁰.

58. Grįsdamas šį sprendimą Teisingumo Teismas nurodė Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines* 40 punktą. Todėl pažymiu, pirma, kad byloje dėl kainų kartelio, kuris buvo to paties pobūdžio ir už kurį sankcijos buvo skirtos tomis pačiomis sąlygomis kaip ir už kartelį, pagrindžiantį ieškinį dėl

⁴⁴ Žr. Sprendimą *Tibor-Trans* (36 punktas).

⁴⁵ Pabrėžiu, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo abejonės nesusijusios su sprendimu pareikšti ieškinį patronuojamajai bendrovei Ispanijoje. Šiuo klausimu, kaip ir Ispanijos vyriausybė, patikslinu, kad netrukus Teisingumo Teismas (byla *Sumal* (C-882/19)) išspręs klausimą, ar tuo atveju, kai pareiškiami privatūs ieškiniai dėl žalos, kurią patyrė asmuo, nukentėjęs nuo Komisijos konstatuotų antikonkurencinių veiksmų (šiuo atveju – sprendimas dėl sunkvežimių kartelio), atlyginimo, šis nukentėjęs asmuo turi teisę reikalauti atlyginti šią žalą ne iš Komisijos sprendime konkrečiai nurodytos patronuojančiosios bendrovės, o iš tai pačiai bendrovių grupei priklausančių patronuojamųjų bendrovių, remiantis vieno ekonominio subjekto teorija konkurencijos teisėje (žr. generalinio advokato G. Pitruzzella išvadą byloje *Sumal* (C-882/19, EU:C:2021:293)).

⁴⁶ Iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos nematyti, kad Ispanijos koncesioninkai kainų didinimą perkeldavo galutiniams pirkėjams, kaip byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Tibor-Trans* (žr. 30 punktą). Tai, kad nėra tiesioginių pirkėjų inicijuotos arba prieš juos pradėtos procedūros, veikia patvirtina vienodą veiksmų pobūdį.

⁴⁷ Žr. Sprendimą *Tibor-Trans* (19 punktas).

⁴⁸ Sprendimas *Tibor-Trans* (37 punktas).

⁴⁹ Sprendimas *Tibor-Trans* (31 punktas).

⁵⁰ Sprendimas *Tibor-Trans* (33 punktas).

žalos atlyginimo Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide*⁵¹, Teisingumo Teismas išplėtė savo sprendimą, anksčiau priimtą byloje, kurioje nacionalinė konkurencijos taryba konstatavo piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi ir buvo teigiama, kad egzistuoja antikonkurencinis susitarimas⁵². Antra, šis sprendimas grindžiamas dviejų elementų, t. y. paveiktos rinkos vietos ir neva padarytos žalos vietos, sutaptimi⁵³.

59. Kalbant bendriau, Sprendime *Tibor-Trans* yra daug kitų nuorodų į Sprendimą *flyLAL-Lithuanian Airlines*, kurios atspindi Teisingumo Teismo jurisprudencijos raidą siekiant suderinti sąsajos su tiesiogiai patirtos žalos vieta veiksniais, nesvarbu, ar papildomos išlaidos būtų patirtos perkant prekes⁵⁴, ar sumažėjus pardavimams⁵⁵, ir neišskiriant antikonkurencinių veiksmų pagal tai, ar jie buvo konstatuoti tam tikros institucijos išankstiniu sprendimu⁵⁶.

60. Ši jurisprudencijos kryptis, palanki nuorodai į rinką, paveiktą dėl antikonkurencinių veiksmų, kuriais padarytą žalą prašoma atlyginti teisme, labai neseniai buvo patvirtinta Sprendime *Wikingerhof*, kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad bylos dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą, apima ieškinį, kuriuo prašoma įpareigoti nutraukti tam tikrus veiksmus, susijusius su ieškovo ir atsakovo sutartiniais santykiais, ir kuris grindžiamas argumentu dėl atsakovo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi pažeidžiant konkurencijos teisės normas⁵⁷.

61. Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagrindinės bylos aplinkybėmis „jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą turintis teismas, t. y. <...> tas teismas, kuris yra rinkoje, kuriai daromas poveikis, kaip teigiama, antikonkurenciniu elgesiu, geriausiai gali išnagrinėti pagrindinį klausimą dėl šio argumento pagrįstumo, visų pirma kalbant apie šiuo atžvilgiu reikšmingų įrodymų surinkimą ir įvertinimą“⁵⁸.

62. Pažymiu, pirma, kad Sprendime *Wikingerhof* Teisingumo Teismas suteikė ypatingą reikšmę šiam patikslinimui dėl vietos, kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėlus įvykis, nustatymo, nes jam buvo pateiktas klausimas dėl Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkto taikymo atsižvelgiant į ieškovo reikalavimų kvalifikavimą⁵⁹, o ne dėl jurisdikcijos kriterijų, kylančių iš šio straipsnio, nustatymo⁶⁰.

63. Antra, man atrodo, kad reikia padaryti tam tikras išvadas remiantis Sprendimo *Wikingerhof* 37 punkte pateiktomis nuorodomis į sprendimus *Tibor-Trans* ir *Verein für Konsumenteninformation*, siekiant pagrįsti pagal analogiją Teisingumo Teismo sprendimą dėl teismo jurisdikcijos.

⁵¹ Žr. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (10 punktas).

⁵² Žr. Sprendimą *flyLAL-Lithuanian Airlines* (20 ir 34 punktai).

⁵³ Dėl nesutapimo pasekmių žr. šios išvados 95 punktą.

⁵⁴ Žr. sprendimus *CDC Hydrogen Peroxide* (52 punktas) ir *Tibor-Trans* (26 punktas).

⁵⁵ Žr. Sprendimą *flyLAL-Lithuanian Airlines* (36 punktas).

⁵⁶ Dėl bet kurio asmens, manančio, kad jis nukentėjo dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo, teisės reikalauti atlyginti patirtą žalą, kuri nepriklauso nuo to, ar konkurencijos institucija prieš tai konstatavo tokį pažeidimą, žr. šios išvados 67 punktą ir 68 išnašą. Taip pat žr. 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo (OL L 349, 2014, p. 1), 3, 12 ir 13 konstatuojamąsias dalis.

⁵⁷ Žr. Sprendimą *Wikingerhof* (36 ir 38 punktai).

⁵⁸ Sprendimas *Wikingerhof* (37 punktas). Kursyvu išskirta mano.

⁵⁹ Žr. Sprendimą *Wikingerhof* (33–35 punktai).

⁶⁰ Šiuo klausimu žr. generalinio advokato H. Saugmandsgaard Øe išvadą byloje *Wikingerhof* (C-59/19, EU:C:2020:688, 20 išnaša).

b) *Paveiktos rinkos vietos pasirinkimo, siekiant nustatyti žalos buvimo vietą, pagrindimas*

64. Sprendimo *Tibor-Trans* 34 punkte, į kurį daroma nuoroda Sprendime *Wikingerhof*⁶¹, aiškinamame atsižvelgiant į pirmojo sprendimo 33 ir 35 punktus, Teisingumo Teismas nusprendė, kad *vietos, kurioje yra paveikta rinka, kur nukentėjusysis teigia patyręs žalą, pasirinkimas išplaukia iš būtinybės nustatyti teismą, kuris geriausiai gali išnagrinėti ieškinius dėl žalos atlyginimo, susijusius su konkurencijos apribojimu, užtikrinti tokios taisyklės nuspėjamumą atitinkamam ūkio subjektui ir atitikti suderinamumo reikalavimus tokiems ieškiniams dėl žalos atlyginimo taikytinos teisės atžvilgiu*⁶².

65. Sprendimo *Verein für Konsumenteninformation* 38 punkte, į kurį taip pat daroma nuoroda Sprendime *Wikingerhof*⁶³, Teisingumo Teismas pagrindė aiškinimą, kuriuo remdamasis jis nusprendė, kad *žalos atsiradimo vieta yra nagrinėjamos transporto priemonės išigijimo vieta*⁶⁴, kaip „taip pat atitinka[ntį] artumo ir gero teisingumo vykdymo tikslus, nurodytus Reglamento Nr. 1215/2012 16 konstatuojamojoje dalyje, nes *nustatant patirtos žalos dydį nacionaliniam teismui gali tekti įvertinti valstybės narės, kurios teritorijoje buvo išgyta minėta transporto priemonė, rinkos sąlygas*. Todėl tos valstybės narės teismai, tikėtina, gali lengviausiai susipažinti su tokiam įvertinimui atlikti būtinais įrodymais.“⁶⁵

66. Mano nuomone, šiuose trijuose sprendimuose Teisingumo Teismo nustatyto siejamojo veiksnio pagrindimo raida parodo, kad konkrečiai atsižvelgiama į ypatingą bylų konkurencijos srityje apimtį. Iš tiesų neteisėto elgesio, darančio poveikį ekonominei rinkai, atveju galimybė lengviau susipažinti su įrodymais, reikalingais vertinant šios rinkos sąlygas ir tokio elgesio pasekmes, padeda veiksmingai organizuoti procesą⁶⁶. Taigi tai yra lemiamas veiksnys pasirenkant teismą, galintį tinkamiausiai užtikrinti sveikos konkurencijos taisyklių laikymąsi, kuris įgyvendinamas baudžiant už bet kokią jos pažeidimą ir užtikrinant nukentėjusiojo teisės į apsaugą veiksmingumą.

67. Taigi Teisingumo Teismo jurisprudencija, pakartota remiantis tokiais pragmatiniais argumentais, turi būti vertinama atsižvelgiant į kontekstą, kurio svarba dar labai neseniai buvo pabrėžta⁶⁷. Iš tiesų Teisingumo Teismo formuojama jurisprudencija ir toliau prisidedama prie konkurencijos teisės įgyvendinimo, ypač kalbant apie etapą, kuriam netaikomas SESV 101 straipsnis⁶⁸, nes ji skatina nacionaliniuose teismuose pareikštų ieškinių dėl žalos

⁶¹ Sprendimo *Tibor-Trans* 34 punkte iš dalies pakartojamas Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines* 40 punktas.

⁶² Sprendimo *Tibor-Trans* 35 punkte nurodyti 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“) (OL L 199, 2007, p. 40, klaidų ištaisymas OL L 106, 2015, p. 80) 7 konstatuojamoji dalis ir 6 straipsnio 3 dalies a punktas. Šiame straipsnyje, kuris taikomas nuo 2009 m. sausio 11 d., numatyta, kad ieškiniams dėl žalos atlyginimo, susijusiems su konkurencijos apribojimu, taikoma šalies, kurioje atsirado arba gali atsirasti poveikis rinkai, teisė.

⁶³ Dėl šio aspekto darau nuorodą į Sprendimo *Tibor-Trans* 34 punktą.

⁶⁴ Žr. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (35 punktas).

⁶⁵ Kursyvu išskirta mano.

⁶⁶ Žr. sprendimus *CDC Hydrogen Peroxide* (53 punktas) ir *flyLAL-Lithuanian Airlines* (27 punktas ir nurodyta jurisprudencija deliktinės atsakomybės srityje).

⁶⁷ Žr. Komisijos ataskaitą dėl Direktyvos 2014/104 įgyvendinimo (SWD(2020) 338 *final*), prieinamą šiuo interneto adresu: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/report_on_damages_directive_implementation_en.pdf, taip pat šios ataskaitos pristatymą Ronzano, A., „Dommages: La Commission européenne publie un rapport transitoire sur l'évaluation de la directive “dommages” et de sa transposition par les États membres (directive 2014/104/ES)“, *Concurrences*, Institut de droit de la concurrence, Paryžius, 2021, Nr. 1, ir Komisijos pranešimą spaudai https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/ip_20_2413.

⁶⁸ Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad visiškam SESV 101 straipsnio veiksmingumui ir, konkrečiai kalbant, jo 1 dalyje nurodyto draudimo veiksmingumui būtų pakenkta, jei ne bet kuris asmuo galėtų prašyti atlyginti žalą, jam padarytą susitarimu ar veiksmais, kurie gali apriboti arba iškreipti konkurenciją (2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimas *Courage ir Crehan* (C-453/99, EU:C:2001:465, 26 punktas)), kai tarp tos žalos ir pagal SESV 101 straipsnį draudžiamo kartelio ar veiksmų yra priežastinis ryšys (2019 m. kovo 14 d. Sprendimas *Skanska Industrial Solutions ir kt.* (C-724/17, EU:C:2019:204, 25 ir 26 punktai ir nurodyta jurisprudencija)).

atlyginimo plėtojimą ir konsolidavimą⁶⁹. Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad Teisingumo Teismas įpareigojo šiuos teismus apsaugoti šią teisę, kuri sustiprina Sąjungos konkurencijos taisyklių praktinį veiksmingumą⁷⁰. Be to, Teisingumo Teismas patikslino, kad nacionaliniuose teismuose pareikšti ieškiniai dėl žalos, padarytos pažeidus Sąjungos konkurencijos taisykles, atlyginimo yra neatsiejama šių taisyklių įgyvendinimo sistemos, kuria siekiama nubausti už įmonių antikoncepcinius veiksmus ir jas atgrasyti nuo tokių veiksmų, dalis⁷¹.

68. Galiausiai papildomi valstybių narių konkurencijos institucijų ir nacionalinių teismų veiksmai buvo įtvirtinti 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo⁷². Be to, siekiant reglamentuoti ieškinius dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo, Direktyvoje 2014/104 buvo nustatytos naujos procesinės ir materialinės normos, kurios turėjo būti perkeltos visose valstybėse narėse ne vėliau kaip 2016 m. gruodžio 27 d.⁷³

69. Vis dėlto, nors šiomis normomis siekiama suteikti galimybę nukentėjusioms įmonėms gauti visišką žalos atlyginimą ir yra numatytos, be kita ko, įrodinėjimo taisyklės, skirtos dideliems sunkumams, susijusiems su atsakomybės atsiradimo sąlygomis bylose dėl žalos atlyginimo konkurencijos teisėje, išspręsti, jose nėra specialių nuostatų dėl jurisdikcijos.

70. Todėl, nors tai, kad Sprendime *Tibor-Trans* Teisingumo Teismas apibrėžė žalos atsiradimo vietą kaip pažeidimo paveiktos rinkos vietą, t. y. vietą, kurioje buvo iškraipytos rinkos kainos ir nukentėjusysis teigia patyręs žalą⁷⁴, iš principo atitinka mano primintą kontekstą, kiek tai susiję su tarptautinę jurisdikciją turinčio teismo nustatymu⁷⁵, man atrodo, kad šis vietos apibrėžimas nėra pakankamai tikslus, kad būtų galima nustatyti teritorinę jurisdikciją atitinkamoje valstybėje narėje turintį teismą⁷⁶. Taigi, mano nuomone, atsižvelgiant į kitus Teisingumo Teismo sprendimus, tai sukuria teisinį nesaugumą kalbant apie Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkte numatytą ieškovo galimybę pasirinkti jurisdikciją⁷⁷.

⁶⁹ Žr. šios išvados 67 išnašoje nurodytą Komisijos ataskaitą, kurioje ji konstatuoja, kad priėmus Direktyvą 2014/104 privačių ieškinių, pareiktų nacionaliniuose teismuose prašant atlyginti žalą, padarytą pažeidus konkurencijos taisykles, skaičius padidėjo nuo maždaug 50 bylų 2014 m. pradžioje iki 239 bylų 2019 m. Taip pat žr. Wurmnest, W., „Forum Shopping bei Kartellschadensersatzklagen und die Kartellschadensersatzrichtlinie“, *Neue Zeitschrift für Kartellrecht*, C.H. Beck, Miunchenas, 2017, Nr. 2, III punkto 2 papunkčio c dalis ir 64 išnaša.

⁷⁰ Žr. 1974 m. sausio 30 d. Sprendimą *BRT ir Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs* (127/73, EU:C:1974:6, 15 ir 16 punktai) ir 2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimą *Courage ir Crehan* (C-453/99, EU:C:2001:465, 25 punktas).

⁷¹ Žr. 2019 m. kovo 14 d. Sprendimą *Skanska Industrial Solutions ir kt.* (C-724/17, EU:C:2019:204, 45 punktas) ir pagal analogiją 2021 m. sausio 21 d. Sprendimą *Whiteland Import Export* (C-308/19, EU:C:2021:47, 56 punktas).

⁷² OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205. Žr. šio reglamento 7 konstatuojamąją dalį ir 6 straipsnį. Taip pat dėl SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo taisyklių ir procedūrų modernizavimo priėmus Reglamentą Nr. 1/2003 žr. generalinio advokato G. Pitruzzella išvadą byloje *Whiteland Import Export* (C-308/19, EU:C:2020:639, 50 punktas).

⁷³ Žr. šios išvados 67 išnašoje nurodytą Komisijos ataskaitą. Šioje ataskaitoje ji pažymi, kad 21 valstybė narė Direktyvą 2014/104 į nacionalinę teisę perkėlė pavėluotai ir kad atvejų, kai nacionaliniai teismai taiko perkeltą direktyvą, skaičius dar nėra pakankamai didelis. Komisija pabrėžia, kad vidutiniškai praeina tryliką metų nuo antikoncepcinių veiksmų pradžios iki teismo sprendimo dėl žalos atlyginimo priėmimo. Taip pat žr. šios išvados 108 punktą.

⁷⁴ Žr. to sprendimo 33 ir 37 punktus.

⁷⁵ Žr. šios išvados 39 punktą.

⁷⁶ Šiam konstatavimui pritarė Komisija, atsakydama į rašytinius Teisingumo Teismo klausimus. Kalbant bendriau, dėl sunkumų nustatant atitinkamo pažeidimo vietą žr. Ancel, M.-E., „Un an de droit international privé du commerce électronique“, *Communication Commerce électronique*, LexisNexis, Paryžius, 2021, Nr. 1, 4 punktas.

⁷⁷ Šiuo klausimu žr. Heuzé, V., Mayer, P., ir Remy, B., *Droit international privé*, 12-asis leidimas., Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paryžius, 2019, 296, p. 203 ir 204. Taip pat dėl Teisingumo Teismo jurisprudencijos kazuistikos žr. Thode, R., minėtas veikalas, 93 ir 95a punktai.

71. Todėl man atrodo naudinga, kad Teisingumo Teismo atsakymas į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimus, kuris, atsižvelgiant į pagrindinės bylos aplinkybes, turi būti pateiktas vadovaujantis Sprendimu *Tibor-Trans*, būtų papildytas šiuo aspektu, kad nacionaliniai teismai galėtų gauti atsakymą, kuris peržengtų griežtas bylos, kuria grindžiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, ribas. Taip pat reikia atsižvelgti į procedūrą, kurios gali būti pradėtos dėl nagrinėjamo kartelio masto, skaičių.

c) Įtariamoms žaloms paveiktoje rinkoje tikslios buvimo vietos nustatymas siekiant nustatyti jurisdikciją turintį teismą

72. Sprendime *flyLAL-Lithuanian Airlines*, kuris sudaro Sprendimo „*Tibor-Trans*“ pagrindą, Teisingumo Teismas nusprendė, kad, „nagrinėjant ieškinį dėl antikonkurenciniais veiksmais padarytos žalos atlyginimo, tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlus įvykis“, be kita ko, reiškia dėl pardavimų sumažėjimo negautų pajamų vietą, tai yra šių veiksmų paveiktos rinkos, kurioje nukentėjusioji šalis tvirtina patyrusi ši pardavimų sumažėjimą, vietą“⁷⁸.

73. Remiantis šiuo aiškinimu buvo galima lengvai nustatyti tikslią įtariamoms žaloms buvimo vietą. Iš esmės ginčas kilo dėl vieno ūkio subjekto antikonkurencinių veiksmų rinkoje, kurioje nuo šių veiksmų nukentėjęs subjektas, oro transporto bendrovė, vykdė didžiąją savo veiklos dalį, t. y. vykdė skrydžius iš Vilniaus (Lietuva), valstybės narės, kurioje ši bendrovė buvo įsisteigusi, sostinės, ir į jį. Teisingumo Teismas konstatavo, kad tai buvo „labiausiai paveikta rinka.“⁷⁹

74. Be to, Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines* 40 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šis sprendimas grindžiamas dviem elementų, t. y. dėl konkurencijos iškreipimo paveiktos rinkos vietos ir dėl šių veiksmų atsiradusios įtariamoms žaloms vietos, sutaptimi. Šiuo atveju užtikrinama, kad jurisdikcija būtų apribota tik vienos valstybės narės teritorijoje patirta žala ir kad būtų ryšys tarp bendrojo intereso ir įmonės interesų arba, kalbant bendriau, privačių interesų pažeidimo.

75. Vis dėlto, kadangi paveikta rinka buvo būtent ta, kurioje nukentėjusysis vykdė pagrindinę kelionių lėktuvu pardavimo veiklą ir kurioje jis negavo pajamų⁸⁰, ši sutapties sąlyga neišvengiamai buvo įvykdyta⁸¹. Būtent dėl to teritorinę jurisdikciją turinčiu teismu turėjo būti laikomas vietas, kur yra įsisteigusi nuo antikonkurencinių veiksmų nukentėjusi įmonė⁸², teismas, atsižvelgiant į nurodytos žalos pobūdį.

⁷⁸ Sprendimas *flyLAL-Lithuanian Airlines* (43 punktas).

⁷⁹ Žr. Sprendimą *flyLAL-Lithuanian Airlines* (38 ir 39 punktai).

⁸⁰ Žr. Sprendimą *flyLAL-Lithuanian Airlines* (39 punktas).

⁸¹ Dėl rinkoje patirtos žalos sutapties, nes žala buvo padaryta rinkai, žr. analizę, atliktą Farnoux, E., *Les considérations substantielles dans le règlement de la compétence internationale des juridictions: réflexions autour de la matière délictuelle*, I tomas, 2017 m. spalio 20 d. ginta disertacija, 303 punktas. Manau, kad šiuo klausimu jis teisingai patikslina, kad „[b]ūtų galima pasiūlyti atvirkščiai: kadangi rinką sudaro ūkio subjektų santykiai, poveikis rinkai daromas būtent dėl to, kad daromas poveikis šioms santykiams (tam tikri dalyviai patiria žalą). Taigi poveikis rinkai gali būti vertinamas kaip žala, padaryta (neapibrėžtiems) nukentėjusiesiems, atsižvelgiant į tai, kad (galutinis) nukentėjusysis, prašantis atlyginti žalą, neišvengiamai yra vienas iš nukentėjusiųjų (neapibrėžtų).“

⁸² Taip pat šiuo klausimu dėl Sprendimo *Wikingerhof* reikšmės žr., be kita ko, Ronzano, A., kuris remdamasis šiuo sprendimu daro išvadą, kad „viešbutis, naudojantis platformą *Booking.com*, iš principo gali iškelti jai bylą valstybės narės, kurioje yra įsteigtas šis viešbutis, teisme, kad būtų nutrauktas galimas piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, net jei skundžiami veiksmai buvo atlikti esant sutartiniais santykiams“ („Compétence: la Cour de justice de l'Union européenne dit pour droit qu'une action en responsabilité fondée sur l'obligation légale de s'abstenir de tout abus de position dominante relève de la matière délictuelle au sens du règlement Bruxelles I bis (*Wikingerhof/Booking*)“, *Concurrences*, Institut de droit de la concurrence, Paryžius, 2021, Nr. 1).

76. Sprendime *Tibor-Trans* buvo pateikti argumentai, panašūs į tuos, kuriais paremtas Sprendimas *flyLAL-Lithuanian Airlines*. Ryšio tarp pažeidimo paveiktos rinkos ir rinkos, kurioje nukentėjusysis teigė patyręs papildomų išlaidų, buvimą Teisingumo Teismas galėjo nustatyti remdamasis tuo, kad, kaip pagrindinėje byloje, sunkvežimių kainų kartelio paveikta rinka – tai rinka valstybėje narėje, kurioje nukentėjusi įmonė išigijo transporto priemonių per koncesininką, įsteigtą toje pačioje valstybėje narėje, kurioje ir ši įmonė vykdo transporto veiklą⁸³.

77. Taigi Sprendime *Tibor-Trans* Teisingumo Teismas žalos atsiradimo vieta pripažino „vietą, kur rinkos kainos buvo iškraipytos ir kur nukentėjusysis tariamai patyrė šią žalą“⁸⁴, o ne tą vietą, kur buvo patirtos papildomos išlaidos⁸⁵, kaip galėjo būti nustatyta tiesiogiai pritaikius Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines* 43 punktą⁸⁶, tačiau nepatikslinant, kad tai yra žalos atsiradimo vieta⁸⁷.

78. Vis dėlto konstatuotina, pirma, kad taip nustatytas valstybės narės teismas, turintis teritorinę jurisdikciją, nėra aiškiai identifikuotas, skirtingai nuo to, ką Teisingumo Teismas nusprendė Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide* dėl panašaus atvejo, susijusio su pažeidimu, už kurį Komisija skyrė sankciją, nurodęs, kad siejamuoju veiksmu laikytina nukentėjusio asmens buveinės vieta.

79. Antra, siekiant neapsiriboti faktinėmis aplinkybėmis, kurių kontekste buvo kreiptasi į Teisingumo Teismą, reikia atsižvelgti į įvairovę tų aplinkybių, kuriomis gali būti patirta žala dėl kainų kartelio, labai besiskiriančio nuo žalos ekonominės veiklos plėtrai atvejų. Iš tikrųjų, kalbant konkrečiai apie automobilių pardavimo ir transporto sektorių, rinkos, kuri buvo paveikta dėl papildomas išlaidas nulėmusių antikonkurencinių veiksmų, vieta nebūtinai atitinka nagrinėjamų prekių išigijimo vietą ar galutinio pirkėjo veiklos vietą, kitaip nei tiesioginio pirkėjo atveju.

80. Dėl šių priežasčių ir atsižvelgiant į principą, pagal kurį sąvoka „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“ turi būti aiškinama siaurai⁸⁸, turi būti suformuluoti konkretaus teismo, į kurį gali kreiptasi ieškovas, nustatymo kriterijai.

81. Šiuo tikslu, kaip ir bendrovės *Volvo*, Ispanijos vyriausybė bei Komisija, siūlau Teisingumo Teismui vadovautis palyginimu su Sprendimu *Verein für Konsumenteninformation*, nes šis sprendimas buvo priimtas byloje, kuri daugeliu aspektų panaši į pagrindinę bylą ir į bylą, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Tibor-Trans*, kurio tęsinys yra pirmasis sprendimas⁸⁹. Iš tiesų nagrinētu ieškiniu buvo prašoma atlyginti žalą, atsiradusią dėl transporto priemonių išigijimo iš trečiojo asmens už didesnę kainą nei jų reali vertė⁹⁰ dėl neteisėto jų gamintojų elgesio⁹¹.

⁸³ Žr. Sprendimą *Tibor-Trans* (12, 30 ir 33 punktai).

⁸⁴ Sprendimas *Tibor-Trans* (37 punktas).

⁸⁵ Šiuo klausimu žr. tą pačią pastabą generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadoje byloje *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:253, 52 punktas). Palyginti su Sprendimu *Tibor-Trans* (31 ir 33 punktai), iš kurio matyti, kad žalos atsiradimo vieta yra valstybėje narėje, kurioje yra atitinkamu pažeidimu paveikta rinka ir kurios teritorijoje atsirado žala dėl patirtų papildomų išlaidų.

⁸⁶ Žr. šios išvados 72 punktą.

⁸⁷ Taip pat palyginti su Sprendimu *CDC Hydrogen Peroxide* 55 punktu ir Sprendimu *Verein für Konsumenteninformation* 40 punktu.

⁸⁸ Žr. sprendimus *flyLAL-Lithuanian Airlines* (26 punktas) ir *Verein für Konsumenteninformation* (26 punktas).

⁸⁹ Žr. Sprendimo *Verein für Konsumenteninformation* 38 ir 39 punktus, kuriuose daroma nuoroda į Sprendimo *Tibor-Trans* 34 ir 35 punktus patikslina jų prasmę.

⁹⁰ Žr. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (30 punktas).

⁹¹ Žr. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (29, 34 ir 37 punktai).

82. Teisingumo Teismas nusprendė, kad galutinio pirkėjo patirta žala, kuri nėra nei netiesioginė, nei vien turtinė, atsiranda įsigyjant atitinkamą transporto priemonę iš trečiojo asmens⁹². Šis kriterijus yra vienintelis reikšmingas siejamasis veiksnys, nes yra ryšys su materialiuoju turtu, ir dėl to nereikia nustatyti kitų ypatingų aplinkybių, kaip buvo bylose, kuriose finansinės investicijos lėmė atitinkamų asmenų turto sumažėjimą⁹³.

83. Taigi, pirma, nuo šiol aiškiai matyti, kad turtinės žalos, atsiradusios dėl turto vertės praradimo⁹⁴, t. y. žalos, kuri nėra vien turtinė, atveju žalos atsiradimo vieta yra šio turto įsigijimo vieta⁹⁵.

84. Be to, turtinės žalos atsiradimą lėmusi aplinkybė yra tai, kad *suma, sumokėta įsigyjant atitinkamą prekę*, buvo sumokėta už prekę, kuri, kaip paaikškėjo atskleidus neteisėtą jos gamintojo elgesį, turi mažesnę vertę⁹⁶.

85. Antra, pagrindinės bylos aplinkybės pateisina tai, kad būtų keliamas klausimas dėl termino „įsigijimas“ reikšmės, nes RH sudarė finansinės nuomos sutartis, pagal kurias tapo sunkvežimių savininke.

86. Tai, kad reikalavimas atlyginti žalą grindžiamas konkurencijos teise, mano nuomone, pateisina ekonominį požiūrį⁹⁷ į sąvoką „įsigijimas“, nes šis požiūris reiškia, kad turtas, kuris yra finansinės nuomos sutarties dalykas, įtrauktas į balansą kaip įmonės turtas.

87. Šiuo klausimu pritariu generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išreikštai nuomonei, kad „teisingas atskaitos taškas yra veiksmas, dėl kurio prekė tapo nukentėjusio asmens turto dalimi ir lėmė šio turto sumažėjimą. Žalos atsiradimo vieta – tai vieta, kurioje sudarytas toks sandoris.“⁹⁸

88. Taigi sandorio vieta taip pat gali būti suprantama plačiai kaip vieta, kur buvo sudarytas susitarimas dėl prekės ir kainos⁹⁹, o ne vieta, kur buvo sumokėta kaina¹⁰⁰ arba perduota prekė, nes tai gali įvykti kitose vietose po šio susitarimo sudarymo¹⁰¹.

⁹² Žr. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (35, 37–39 punktai).

⁹³ Žr. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (33 punktas).

⁹⁴ Šis plačiai suprantamas žodžių junginys apima dirbtinai padidintų kainų atvejus.

⁹⁵ Žr. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (35 punktas). Todėl laikytina, kad turi būti atmesti kriterijai, nurodyti prašyme priimti prejudicinį sprendimą byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Verein für Konsumenteninformation* (10 ir 12 punktai), kaip antai sutarties sudarymo arba transporto priemonės įteikimo vieta. Dėl šių kriterijų analizės žr. generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:253, 31 išnaša, susijusi su vieta, kurioje ieškovas prisiėmė įsipareigojimą, taip pat 78 ir 79 punktai dėl prekių įteikimo vietos). Dėl pastarojo aspekto taip pat žr. 1998 m. spalio 27 d. Sprendimą *Réunion européenne ir kt.* (C-51/97, EU:C:1998:509, 33 ir 34 punktai). Tame sprendime Teisingumo Teismas atmetė prekės įteikimo vietos kriterijų. Dėl sutarties įvykdymo vietos žr. generalinio advokato N. Jääskinen išvadą byloje *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2014:2443, 50 punktas).

⁹⁶ Žr. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (34 punktas).

⁹⁷ Šiuo klausimu dėl specialiosios jurisdikcijos bylose, kylančiose iš sutarčių, kiek tai susiję su pagrindinės prekių įteikimo vietos nustatymu atsižvelgiant į ekonominius kriterijus, žr. 2007 m. gegužės 3 d. Sprendimą *Color Drack* (C-386/05, EU:C:2007:262, 40 ir 45 punktai). Taip pat žr. generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:253, 36 punktas), kurioje teigiama, kad, „[į]sigijus daiktą <...>, turtas, kurio dalimi jis tampa, padidėja bent to daikto vertei lygia verte (pirkimo–pardavimo atveju ši vertė yra už daiktą sumokėta kaina)“.

⁹⁸ Generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvada byloje *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:253, 74 punktas). Dėl termino „sandoris“ žr. SESV 101 straipsnio 1 dalies a punktą.

⁹⁹ Taip pat gali būti vartojami žodžių junginiai „vieta, kurioje atsirado sutartinė prievolė“ arba „vieta, kurioje buvo nustatyta pardavimo kaina“, išplaukiantys iš 2016 m. birželio 16 d. Sprendimo *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, atitinkamai, 30 ir 31 punktai).

¹⁰⁰ Šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 16 d. Sprendimą *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, 32 ir 39 punktai). Taip pat žr. 2009 m. liepos 9 d. Sprendimą *Rehder* (C-204/08, EU:C:2009:439, 39 punktas).

¹⁰¹ Palyginti su 2016 m. birželio 16 d. Sprendimu *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, 38 punktas).

89. Man atrodo, kad yra paisoma nuspėjamo reikalavimo¹⁰² atsakovo atžvilgiu, kadangi atsižvelgiama į prekės pardavimo vietą, nagrinėjamu atveju – į vietą, kurioje ją pardavė transporto priemonių koncesioninkas ar bet kuris kitas už jų pardavimą atsakingas tarpininkas, neatsižvelgiant į nuosavybės teisės perdavimą teisine prasme.

90. Taip pat paisoma tinkamo teisingumo vykdymo reikalavimo, nes gali būti labai svarbu, kad teismas turėtų jurisdikciją tuo pačiu pagrindu nagrinėti ir galimus už sandorį atsakingo tarpininko prašymus arba klausimą dėl galimo šio tarpininko papildomų išlaidų perkėlimo paskesniai pirkėjui, nes tai yra dažna gynybos priemonė¹⁰³.

91. Man atrodo, kad Reglamento Nr. 1215/2012 tikslai, Teisingumo Teismo patikslinti naujausiuose sprendimuose dėl įrodinėjimo reikalavimų atitinkamose bylose, kurie turi būti įvykdyti geriausiomis sąlygomis¹⁰⁴, taip pat yra įgyvendinti, kai remiamasi žalos atsiradimo, o ne sandorio sudarymo vieta, nesant kitų ypatingų aplinkybių, susijusių su atveju, kai neįvyksta nuosavybės perleidimas.

92. Iš tiesų, skirtingai nuo bylų, kuriose nurodyta vien turtinė žala pateisina tai, kad ryšio su materialiuoju turtu nebuvimas būtų kompensuotas atsižvelgiant į kelias konkrečias aplinkybes, sąsajos su sandorio vieta iš esmės pakanka siekiant nustatyti teismą, kuris objektyviai gali geriausiai išnagrinėti atsakovo atsakomybės sudedamąsias dalis¹⁰⁵.

93. Todėl dėl tų pačių priežasčių, kaip antai nurodytos Sprendime *Verein für Konsumenteninformation*¹⁰⁶, jei nustatoma, kad jurisdikciją turi tos vietos, kur buvo įsigyti sunkvežimiai, kurių kainos buvo dirbtinai padidintos, teismas, tai atitinka įrodinėjimo poreikius byloje, nes nukentėjusysis teigia patyręs žalą, susijusią su padidėjusiomis išlaidomis įsigyjant sunkvežimius tam tikroje paveiktos rinkos, kurioje ji vykdo veiklą, vietoje. Nagrinėjamoje byloje taip yra RH atveju.

94. Taigi atlikęs pirmąją savo analizės dalį, susijusią su jurisdikciją turinčio teismo nustatymu rinkoje, kurią paveikė antikonkurenciniai veiksmai, siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti ieškinį dėl žalos, padarytos nuo kainų kartelio nukentėjusiam asmeniui dėl patirtų papildomų išlaidų, atlyginimo, iš *principo* yra atitinkamų prekių įsigijimo vietos teismas.

¹⁰² Dėl šio reikalavimo, kuris turėtų būti laikomas sąlyginiu, laikymosi ir atsižvelgimo į neteisėto elgesio konstatavimą žr. Racine, J.-B., „Le forum actoris en droit international privé“, *Droit international privé, années 2016-2018*, éditions Pedone, rinkinys „Travaux du Comité français de droit international privé“, Paryžius, 2019, atitinkamai 79 punktą, p. 68, ir 57 punktą, p. 57.

¹⁰³ Žr. Amaro, R., ir Laborde, J.-F., *La réparation des préjudices causés par les pratiques anticoncurrentielles, recueil de décisions commentées*, 2-asis leidimas, Institut de droit de la concurrence, Paryžius, 2020, 245 punktą, p. 147. Dėl šio klausimo svarbos, kurią parodo Komisijos darbai, žr. šios išvados 67 išnašą.

¹⁰⁴ Žr. šios išvados 66 punktą. Taip pat žr. 2016 m. birželio 16 d. Sprendimą *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, 27 punktą ir nurodyta jurisprudencija).

¹⁰⁵ Žr. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (33 punktą ir nurodyta jurisprudencija).

¹⁰⁶ Žr. to sprendimo 38 punktą.

95. Vis dėlto, kaip jau esu preliminariai nurodęs¹⁰⁷, mano nuomone, reikia atskirai įvertinti situaciją, kai tariamos žalos atsiradimo vieta nesutampa su asmens, nukentėjusio nuo kainas iškreipusių veiksmų¹⁰⁸, veiklos vieta, kaip antai tuo atveju, kai transporto priemonės buvo įsigytos keliose valstybėse narėse arba iš kelių tiekimo vietų toje pačioje valstybėje narėje arba buvo įsigytos iš pardavėjo, įsisteigusio už paveiktos rinkos ribų¹⁰⁹.

96. Nors, kalbant apie kiekvieno sandorio vietą vienoje ar keliose paveiktose rinkose, šios rinkos arba šių rinkų analizės sąlygos yra identiškos, kitaip yra vertinant žalą, kurią patyrė ieškovas, tiesiogiai nukentėjęs nuo padarytos žalos¹¹⁰. Teoriškai analizė galėtų būti sudėtingesnė, jei jurisdikciją turėtų ne tas teismas, kurio veiklos teritorijoje vykdoma nukentėjusio asmens ekonominė veikla. Tačiau, kaip jau pabrėžė Teisingumo Teismas, neginčijamai konstatuoto neteisėto kartelio atveju šis vertinimas iš esmės priskirtinas teismo, į kurį kreiptasi su prašymu atlyginti dėl šio kartelio atsiradusių žalą, iniciatyvai¹¹¹.

97. Šiomis aplinkybėmis manau, kad verta išsamiau išnagrinėti klausimą, ar taip pat gali būti tikslinga atsižvelgti į ryšį su žalą patyrusios įmonės buveinės vieta, kuriuo Teisingumo Teismas rėmėsi tam tikromis konkrečiomis aplinkybėmis¹¹².

d) Žalos buvimo vietos nustatymas nukentėjusio asmens buveinės vietoje

98. Manau, jog, atsižvelgiant į Reglamente Nr. 1215/2012 nustatytą artumo tikslą¹¹³, tam tikros aplinkybės pateisina tai, kad sąsaja su asmens, nukentėjusio nuo antikonkurencinių veiksmų, buveine taip pat būtų laikoma svarbia siekiant užtikrinti šių ieškinių dėl žalos atlyginimo, kurių pobūdis¹¹⁴ ir dalykas yra sudėtingi tuo atveju, kai žala geografiškai yra labai išskaidyta, veiksmingą nagrinėjimą¹¹⁵.

99. Iš tiesų nesuprantu, kaip praktikoje su šiuo artumo tikslu, kuris dabar labai aiškiai matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos¹¹⁶, būtų suderinamas toks siejamojo veiksnio pasirinkimas, dėl kurio įmonė, įsigijusi kelis sunkvežimius skirtingose valstybėse narėse, būtų verčiama kreiptis į teismą, kurio veiklos teritorijoje yra kiekviena įgijimo vieta, ir, be to, tai būtų vieta, kurioje

¹⁰⁷ Žr. šios išvados 79 punktą.

¹⁰⁸ Kaip ir Ispanijos vyriausybė, atsakydama į rašytinius Teisingumo Teismo klausimus.

¹⁰⁹ Apskritai dėl ieškinių dėl žalos atlyginimo ypatumų, kai Europos konkurencijos taisyklių pažeidimai apima skirtingas valstybes nares, žr. Gaudemet-Tallon, H., ir Ancel, M.-E., minėtas veikalas, 235 punktas, p. 357. Dėl pirkimo vietų įvairovės, kuri gali būti susijusi su bendrovių įsigijimu, pavyzdžio žr. faktines aplinkybes, primintas Sprendimo *Tibor-Trans* 14 punkte.

¹¹⁰ Dėl netiesiogiai nukentėjusiam asmeniui padarytos žalos, patirtos kitoje vietoje nei žala, kurią iš pradžių patyrė tiesiogiai nukentėjęs asmuo, ir negalinčios pagrįsti teismo jurisdikcijos, žr., be kita ko, sprendimus *Tibor-Trans* (29 punktas ir nurodyta jurisprudencija) ir *Verein für Konsumenteninformation* (27 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

¹¹¹ Žr. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (53 ir 54 punktai).

¹¹² Žr. šios išvados 100 ir 101 punktus.

¹¹³ Mano nuomone, nuspėjamumo reikalavimo laikymasis nekelia sunkumų, nes, atsakovams, kartelio nariams, yra žinomos su šiuo karteliu susijusios rinkos bei tiesioginių ir netiesioginių pirkėjų veiklos vietos, atsižvelgiant į atitinkamas prekes. Taip pat pritariu nuomonei, išreikštai Racine, J.-B., minėtas veikalas, 79 punktas, p. 68, kuris teigia, kad dėl šio reikalavimo neturi būti sudarytos palankesnės sąlygos neteisėtus veiksmus atlikusiam subjektui. Galiausiai, Sprendime *Verein für Konsumenteninformation* Teisingumo Teismas suteikė pirmenybę artumo tikslui (dėl palyginimo žr. generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvados toje byloje (C-343/19, EU:C:2020:253) 78 ir 79 punktus).

¹¹⁴ Žr. šios išvados 108 punktą ir 118 išnašą. Taip pat žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimą *Whiteland Import Export* (C-308/19, EU:C:2021:47, 51 punktas ir pagal analogiją 52, 53 ir 65 punktai).

¹¹⁵ Šiuo klausimu žr. diskusijos elementus, kuriais Teisingumo Teismui pateikė generalinis advokatas N. Jääskinen byloje *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2014:2443, 47 ir 50 punktai).

¹¹⁶ Žr. šios išvados 66 ir 67 punktus. Mano nuomone, artumo lygis neišvengiamai skiriasi. Šiuo klausimu žr. Farnoux, E., minėtas veikalas, 163 ir 164 punktai.

nukentėjusi įmonė nevykdo veiklos¹¹⁷. Be to, Reglamento Nr. 1215/2012 30 straipsnyje numatytos taisyklės dėl susijusių ieškinių nesuteikia priimtinių sprendimų dėl 2 dalyje įtvirtintos sąlygos, nes laikoma, kad teismas gali nagrinėti tik jo veiklos teritorijoje padarytą žalą¹¹⁸.

100. Šiomis aplinkybėmis reikėtų iš naujo atkreipti dėmesį į tai, ką Teisingumo Teismas nusprendė Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide*. Byloje, kurioje buvo priimtas tas sprendimas, buvo pateikti prašymai atlyginti visą žalą, padarytą dėl Komisijos konstatuoto¹¹⁹ kartelio dėl vandenilio peroksido kainos keliose valstybėse narėse skirtingu laiku ir skirtingose vietose¹²⁰, įmonėms, veikiančioms *celiuliozės ir popieriaus perdirbimo srityje*, kurios nuo 1994 m. iki 2006 m. pirko didelius *vandenilio peroksido* kiekius *skirtingose Sąjungos arba EEE valstybėse narėse*. Be to, kai kurioms iš jų vandenilio peroksidas buvo tiekiamas į keliose valstybėse narėse esančias gamyklas¹²¹.

101. Tokiomis aplinkybėmis, esant daugeliui pirkimo vietų įvairiose nagrinėjamo kartelio paveiktose rinkose, Teisingumo Teismas nusprendė, kad vietos, kurioje įmonė ieškovė turi registruotą buveinę, teismas turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį, pareiktą prieš kurią nors šio kartelio sudarytoją arba prieš jų daugumą, remdamasis visa šiai įmonei padaryta žala dėl jos sumokėtos didesnės kainos įsigyjant prekes, kurios buvo atitinkamo kartelio dalykas¹²². To sprendimo 52 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad vieta, kurioje žala konkrečiai pasireiškia, kiek tai susiję su žala, kurią sudaro šios papildomos išlaidos, – tai „iš principo“ yra minėtos įmonės buveinė.

102. Todėl, pirma, man atrodo, kad Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide* pateiktas aiškinimas gali būti suderinamas su aiškinimu, pateiktu vėliau priimtuose sprendimuose tais atvejais, kai sutapo dėl konkurencijos iškraipymo paveiktos rinkos vieta ir žalos, patirtos dėl papildomų išlaidų ar pardavimų sumažėjimo, vieta, t. y. tiek Sprendime *flyLAL-Lithuanian Airlines*, tiek Sprendime *Tibor-Trans*, nes byloje, kurioje buvo priimtas tas sprendimas, transporto priemonės buvo įsigytos tik vienoje valstybėje narėje, toje, kurios teritorijoje nukentėjusysis vykdė veiklą¹²³. Kitaip tariant, jei artumo reikalavimas pateisina pirmenybės teikimą *forum actoris*, nematau jokių su tuo susijusių sunkumų¹²⁴.

¹¹⁷ Dėl aplinkybės, kad nukentėjusio asmens patirta žala, kurią reikia įvertinti, yra susijusi su nukentėjusiojo veikla ir rinka, kurioje jis veikia, žr. Amaro, R., ir Laborde, J.-F., minėtas veikalas, 289 punktas, p. 167, ir pavyzdys 460 punkte, p. 248 ir 249. Taip pat žr. klausimus, susijusius su pirkimų kiekio nustatymu (442 punktas, p. 239) ir papildomų išlaidų perkėlimu (457 punktas, p. 246).

¹¹⁸ Žr. Gaudemet-Tallon, H., ir Ancel, M.-E., minėtas veikalas, 236 ir 237 punktai, p. 358–360. Šiuo klausimu žr. 1995 m. kovo 7 d. Sprendimą *Shevill ir kt.* (C-68/93, EU:C:1995:61, 33 punktas). Tačiau žr. ir Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (54 punktas). Teisingumo Teismas nusprendė, kad buveinės vietos teismas, „remdamasis visa <...> dėl <...> sumokėtos didesnės <...> kainos sukelta žala“, turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį, pareiktą bet kuriam šio kartelio sudarytojui arba jų daugumai. Dėl Teisingumo Teismo taikyto paprastesnio vertinimo, patvirtinto Amaro, R., žr. „Actions privées en matière de pratiques anticoncurrentielles – Aspects internationaux: juridiction compétente, loi applicable (droit international privé européen)“, *JurisClasseur Concurrence – Consommation*, LexisNexis, Paryžius, 2015, 318 knyga, 2015 m. rugsėjo 14 d., 26 punktas. Taip pat dėl žalingų pasekmių įvairovės žr. Amaro, R., ir Laborde, J.-F., minėtas veikalas, 90 punktas, p. 59 ir 60.

¹¹⁹ 2006 m. gegužės 3 d. Komisijos sprendimas 2006/903/EB dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį prieš *Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa AG, Edison SpA, FMC Corporation, FMC Foret S.A., Kemira OYJ, L’Air Liquide SA, Chemoxal SA, Snia SpA, Caffaro Srl, Solvay SA/NV, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA ir Arkema SA* (Byla COMP/F/C.38.620 – Vandenilio peroksidas ir perboratas) (OL L 353, 2006, p. 54). Komisija konstatavo, kad bendrovės atsakovės pagrindinėje byloje ir kitos įmonės dalyvavo vykdant vieną tęstinį pažeidimą, susijusį su vandenilio peroksidu ir natrio perboratu, taip pažeisdamos kartelių draudimą pagal EB 81 straipsnį (dabar – SESV 101 straipsnis) ir EEE susitarimo 53 straipsnį.

¹²⁰ Žr. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (56 punktas).

¹²¹ Žr. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (11 punktas).

¹²² Žr. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (53 ir 54 punktai).

¹²³ Žr. šios išvados 76 punktą.

¹²⁴ Šiuo klausimu žr. Racine, J.-B., minėtas veikalas, 62–64 punktai, p. 59 ir 60. Taip pat žr. Heuzé, V., Mayer, P., ir Remy, B. minėtas veikalas, 297 punktas, p. 204 ir 205.

103. Antra, dėl registruotos buveinės ar pagrindinės verslo vietos, kaip ji apibrėžta Reglamento Nr. 1215/2012 63 straipsnio 1 dalyje, pažymėtina, kad ši vieta turi būti glaudžiai susijusi su žalos vieta¹²⁵. Tiksliau tariant, šioje vietoje plėtojama su byla susijusi veikla turėtų būti sandorio, kuriuo grindžiamas reikalavimas atlyginti žalą, priežastis. Taip pat manau, kad lemiamą reikšmę turi vieta, kurioje padarytas poveikis įmonės veiklai, arba vieta, iš kurios veikla organizuojama.

104. Trečia, plačios žalos atsiradimo vietos ribos, būdingos antikonkurencinei veiklai vidaus rinkoje¹²⁶, ir internetu sudaromų sandorių plėtra¹²⁷ patvirtina tai, kad žalos atsiradimo vieta turėtų būti laikoma įmonės buveinė. Šiuo aspektu man atrodo įmanoma siekti tam tikro nuoseklumo su Teisingumo Teismo jurisprudencija, kurioje atsižvelgiama į internete padarytų teisių pažeidimų mastą¹²⁸. Teisingumo Teismas patikslino, kad ši nukentėjusiu save laikančio asmens teisė kreiptis į valstybės narės, kurioje yra jo interesų centras, teismą dėl visos tariamos žalos atlyginimo pateisinama tinkamo teisingumo vykdymo, o ne konkrečiai ieškovo apsaugos tikslu¹²⁹.

105. Ketvirta, konkurencijos praktikos srityje man neatrodo, jog reikėtų vertinti kaip teisinę kliūtį riziką, kad gali būti piktnaudžiaujama procedūromis, kurias galbūt būtų lengviau pradėti nukentėjusio asmens buveinės vietoje (ar nuolatinės gyvenamosios vietos vietoje), ir todėl tai iš dalies pateisina pirmenybės teikimą atsakovo nuolatinėi gyvenamajai vietai¹³⁰. Iš tikrųjų reikia atsižvelgti į tai, kad daugeliu atvejų ieškinys dėl žalos atlyginimo grindžiamas prieš tai konstatuotu konkurencijos teisės pažeidimu¹³¹.

106. Be to, man atrodo, kad reikia atsižvelgti į doktrinoje pateiktus siūlymus, kuriais pritariama galimybei kreiptis į ieškovo buveinės vietos teismą, nes jie grindžiami didelio paveiktų rinkų skaičiaus konstatavimu¹³² arba rizika, kad bus kreiptasi į tarptautinio kartelio paveiktos valstybės

¹²⁵ Palyginti su 2009 m. liepos 9 d. Sprendimu *Rehder* (C-204/08, EU:C:2009:439, 39 punktas).

¹²⁶ Dėl pasaulinio platinimo poveikio žr. Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 24/2020 „Komisijos ES susijungimų kontrolė ir antimonopolinės procedūros: reikia vykdyti platesnio masto rinkos priežiūrą“, prieinamą šiuo interneto adresu: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_24/SR_Competition_policy_FR.pdf, ir pranešimą spaudai https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/INSR20_24/INSR_Competition_policy_FR.pdf.

¹²⁷ Šis atvejis paminėtas Komisijos atsakyme į rašytinius Teisingumo Teismo klausimus.

¹²⁸ Žr. 2011 m. spalio 25 d. Sprendimą *eDate Advertising ir kt.* (C-509/09 ir C-161/10, EU:C:2011:685, 47–50 punktai) ir 2017 m. spalio 17 d. Sprendimą *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, 32 punktas). Teisingumo Teismas nusprendė, kad paskelbus turinį į internete ir taip tariamai pažeidus asmenines teises, asmuo, kuris mano, kad jo teisės buvo pažeistos, turi teisę pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo valstybės narės, kur yra jo pagrindinis interesų centras, kuris gali būti žinomas nagrinėjamo turinio skleidėjui tuo momentu, kai turinys paskelbiamas internete, teismuose. Dėl analizės, susijusios su bent vienos ginčo dalies materialumo praradimu, žr. Farnoux, E., minėtas veikalas, 291 punktas.

¹²⁹ Žr. 2017 m. spalio 17 d. Sprendimą *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, 38 punktas).

¹³⁰ Žr. Racine, J.-B., minėtas veikalas, 72 punktas, p. 64 ir 65. Žr. Amaro, R., ir Laborde, J.-F., minėtas veikalas, komentarai dėl kaltės įrodymo 249 punkte, p. 148.

¹³¹ Žr. Laborde, J.-F., „Cartel damages actions in Europe: How courts have assessed cartel overcharges (2019 ed.)“, *Concurrences*, Institut de droit de la concurrence, Paryžius, 2019, Nr. 4, ypač p. 4. 2019 m. iš 239 bylų, kilusių iš trylikos valstybių narių, 57 % bylų buvo pradėtos po nacionalinės valdžios institucijos priimto sprendimo dėl pažeidimo, 40 % – po Komisijos priimto sprendimo ir tik 2 % buvo susijusios su atskirais ieškiniais (dauguma atskirų bylų – tai civiliniai ieškiniai, pareikšti Prancūzijos baudžiamųjų bylų teismuose). Teismai yra priėmę sprendimus dėl ieškinių, susijusių su dėl kartelių padarytos žalos atlyginimu, kurie buvo pareikšti po mažiausiai 63 sprendimų dėl pažeidimo priėmimo. (Kartais sprendimu dėl pažeidimo baudžiama už kelis kartelius. Todėl kartelių, po kurių buvo pradėta bent viena byla, skaičius yra kiek didesnis)

¹³² Žr. Idot, L., „Le contentieux international des actions en réparation pour violation du droit de la concurrence: l'arrêt *CDC revisité*“, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Paryžius, 2019, Nr. 3, p. 786–815, ypač 22 punktas.

narės, kurioje nėra įsisteigusi jokia bylos šalis, teismą¹³³, arba tuo, kad tikslas nustatyti tapatų siejamąjį veiksni, t. y. sąsajos su paveikta rinka kriterijų, yra sąlyginis kalbant apie įstatymų ir jurisdikcijos koliziją¹³⁴.

107. Kalbant bendriau, man taip pat atrodo labai įdomus siūlymas, kad nustatant teismų jurisdikciją kaip pagrindiniu veiksniu būtų vadovaujamosi siekiu palengvinti tinkamą atlyginimą už žalą, padarytą neteisėtais veiksmais arba pažeidus pagrindinius principus¹³⁵. Iš tiesų šis siūlymas išreiškia mintį, kad sustiprinant veiksmingą naudojimąsi teisėmis šiose konkrečiose srityse padedama įgyvendinti bendrąją prevencijos politiką.

108. Iš visų šių argumentų matyti, kad du žalos buvimo vietos apibrėžimo kriterijai, kuriais remiantis nustatoma teismo jurisdikcija, man atrodo, gali egzistuoti kartu, kiek tai susiję su ieškiniais dėl antikonkurenciniais veiksmais padarytos žalos atlyginimo, nes turi būti tenkintas artumo tikslas ir, konkrečiau kalbant, tikslas palengvinti galimybę susipažinti su įrodymais. Toks sprendimas leidžia užtikrinti suderinamumą su Direktyvos 2014/104, kurioje yra daug nuostatų dėl įrodymų, tikslais, atsižvelgiant į sunkumus renkant apskaitos ir finansinius duomenis apie įmones ir atitinkamą rinką¹³⁶, ir padėti veiksmingiau spręsti ginčus, kurių sudėtingumą parodo Komisijos dokumentai, parengti kaip nacionaliniams teismams skirti praktiniai vadovai¹³⁷.

109. Šiomis aplinkybėmis man atrodo, kad toks jurisdikcijos taisyklių aiškinimas prisideda prie veiksmingos teisminės apsaugos užtikrinimo Sąjungos konkurencijos teisėje¹³⁸.

110. Atlikęs bendrą analizę, susijusią su įtariamos žalos atsiradimo vietos nustatymu ir jurisdikciją turinčio teismo paskyrimu valstybėje narėje, kurios teritorijoje atsirado ši žala, siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, jog Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą turi būti aiškinamas taip, kad nagrinėjant ieškinį, kuriuo prašoma atlyginti žalą, padarytą dėl SESV 101 straipsnio pažeidimo, be kita ko, sudarius slaptus susitarimus dėl prekių kainų nustatymo ir didinimo, žalos atsiradimo vieta yra valstybėje narėje, kur yra šiuo pažeidimu paveikta rinka, kurioje buvo patirta papildomų išlaidų. Teritorinę jurisdikciją iš principo turi tas teismas, kurio veiklos teritorijoje įmonė, vykdanči veiklą (apibrėžtiną remiantis ekonominiais kriterijais) toje pačioje valstybėje narėje, įsigijo prekių. Jei žalos atsiradimo vieta ir nukentėjusio asmens veiklos vieta nesutampa, ieškiny gali būti pareikštas tame teisme, kurio veiklos teritorijoje yra įsisteigęs nukentėjęs asmuo.

111. Dabar paaiškinsiu priežastis, dėl kurių siūlau Teisingumo Teismui patikslinti, kad konkretų teismo, paskirto pagal Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą, pasirinkimą reglamentuoja vidaus taisyklės dėl teismų sistemos organizavimo, kurias valstybės narės gali nustatyti siekdamas galimos šių teismų specializacijos.

¹³³ Žr. Idot, L., „Contentieux en réparation pour violation du droit de la concurrence: de nouvelles précisions sur le lieu de matérialisation du dommage“, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Paryžius, 2020, Nr. 1, p. 129–138, ypač 8 punktas.

¹³⁴ Žr. Amaro, R., ir Thomas, B., „Le contentieux de la réparation des pratiques anticoncurrentielles (juin 2019–nov. 2019)“, *Concurrences*, Institut de droit de la concurrence, Paryžius, 2020, Nr. 1, 35 punktas „antroji klausimų grupė“.

¹³⁵ Žr. Racine, J.-B., minėtas veikalas, 57 punktas, p. 57, ir 70 punktas, p. 64.

¹³⁶ Žr. Amaro R., ir Laborde, J.-F., minėtas veikalas, 144 ir 145 punktai, p. 85 ir 86. Taip pat žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimą *Whiteland Import Export* (C-308/19, EU:C:2021:47, 51 punktas).

¹³⁷ Žr. Praktinį vadovą dėl žalos ieškiniuose dėl žalos atlyginimo, susijusiuose su SESV 101 arba 102 straipsnių pažeidimais, dydžio nustatymo (SWD(2013) 205), pridėtą prie Komisijos komunikato dėl žalos ieškiniuose dėl žalos atlyginimo, susijusiuose su [SESV] 101 arba 102 straipsnių pažeidimais, dydžio nustatymo (OL C 167, 2013, p. 19), kuris daugiausia susijęs su papildomomis išlaidomis, o papildomų išlaidų perkėlimui skirtas Komisijos komunikatas „Gairės nacionaliniams teismams, kaip nustatyti netiesioginiam pirkėjui perkeltą antkainio dalį“ (OL C 267, 2019, p. 4).

¹³⁸ Šiuo klausimu darau nuorodą į pirmines generalinio advokato N. Jääskinen pastabas byloje *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2014:2443, 26 ir 27 punktai, taip pat 32 punktas). Tuo pačiu klausimu žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimą *Whiteland Import Export* (C-308/19, EU:C:2021:47, 53 punktas).

4. Dėl jurisdikcijos koncentracijos

112. Teisingumo Teismui pateiktose rašytinėse pastabose Prancūzijos vyriausybė ir Komisija iš esmės pabrėžia, kad nors Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkte apibrėžta teismų, turinčių jurisdikciją nagrinėti tarpvalstybines bylas dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto, tarptautinė ir teritorinė jurisdikcija, vis dėlto tik valstybės narės, organizuodamos savo teismų sistemą, gali nustatyti jurisdikciją turinčių teismų veiklos teritoriją ir, be kita ko, numatyti specializuotus teismus bylose dėl žalos, patirtos dėl konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo. Atsakydama į Teisingumo Teismo raštu pateiktą atitinkamą klausimą Ispanijos vyriausybė pritarė šiai analizei.

113. Taip pat pritariu šiai nuomonei atsižvelgdamas į Reglamentu Nr. 1215/2012 įtvirtintą sistemą ir ieškinių dėl antikonkurenciniais veiksmais padarytos žalos atlyginimo ypatumus¹³⁹.

a) Sistemine analizė

114. Manau, kad dėl tam tikrų aspektų galima pagal analogiją remtis Teisingumo Teismo argumentais, pateiktais Sprendime *Sanders ir Huber*¹⁴⁰, ir kiek mažiau – 2015 m. sausio 9 d. Sprendime *RG*¹⁴¹.

115. Sprendime *Sanders ir Huber* Teisingumo Teismui buvo pateikti klausimai dėl teismų jurisdikcijos koncentracijos tarpvalstybinių išlaikymo prievolių srityje pirmosios instancijos teismo, turinčio jurisdikciją apeliacinio teismo buvimo vietoje, naudai¹⁴².

116. Taigi Teisingumo Teismas aiškino 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje¹⁴³ 3 straipsnio b punktą, pagal kurį jurisdikciją nagrinėti su išlaikymo prievolėmis susijusias tarpvalstybines bylas turi „tos vietos, kurioje yra kreditoriaus įprastinė gyvenamoji vieta“, teismas.

117. Tai yra viena iš su jurisdikcijos taisyklėmis susijusių nuostatų, pakeitusių Reglamento Nr. 44/2001, kuris yra Briuselio konvencijos tęsinys, nuostatas¹⁴⁴. Teisingumo Teismas nusprendė, kad „[š]ia nuostata, kuria nustatoma ir tarptautinė jurisdikcija, ir teritorinė jurisdikcija, siekiama suvienodinti kolizines jurisdikcijos normas (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Color Drack*, C-386/05, EU:C:2007:262, 30 punktą)“¹⁴⁵.

¹³⁹ Žr. šios išvados 108 punktą.

¹⁴⁰ Taip pat žr. generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *Vereniging van Effectenbezitters* (C-709/19, EU:C:2020:1056, 94 punktas).

¹⁴¹ C-498/14 PPU, EU:C:2015:3.

¹⁴² Žr. Sprendimą *Sanders ir Huber* (22 ir 38 punktai). Konkrečiai kalbant, pagal nagrinėjamą nacionalinę nuostatą *Amtsgericht* (apylinkės teismas, Vokietija) turėjo jurisdikciją *Oberlandesgericht* (aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija), kuriam priklauso teritorinė jurisdikcija ir į kurį prirėkus kreditorius galėtų kreiptis apeliacine tvarka, buvimo vietoje.

¹⁴³ OL L 7, 2009, p. 1, klaidų ištaisymas OL L 131, 2011, p. 26 ir OL L 8, 2013, p. 19.

¹⁴⁴ Žr. Sprendimą *Sanders ir Huber* (23 punktas). Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punktas suformuluotas panašiai kaip ir Briuselio konvencijos 5 straipsnio 2 punkte bei Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 2 punkte įtvirtintos „specialios jurisdikcijos“ taisyklės išlaikymo prievolių srityje.

¹⁴⁵ Žr. Sprendimą *Sanders ir Huber* (30 punktas).

118. Sprendime *Sanders ir Huber* Teisingumo Teismas konstatavo, kad nors kolizinės jurisdikcijos normos buvo harmonizuotos nustatčius bendrus sąsajos kriterijus, teismo, turinčio jurisdikciją, *konkretus* nustatymas ir toliau priklauso valstybių narių kompetencijai, jei nacionalinės teisės aktai neprieštarauja Reglamento Nr. 4/2009 tikslams ar dėl jų šis reglamentas netampa neveiksmingas¹⁴⁶.

119. Teisingumo Teismas patikslino, kad įgyvendindamos artumo ir tinkamo teisingumo vykdymo tikslus valstybės narės nebūtinai privalo kiekvienoje vietovėje įsteigti teismus, turinčius jurisdikciją¹⁴⁷, ir svarbu, kad jurisdikciją turėtų teismas, užtikrinantis ypač glaudžią sąsają su vieta, kurioje yra išlaikymo kreditoriaus įprastinė gyvenamoji vieta, nurodyta Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punkte¹⁴⁸.

120. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas teigiamai įvertino jurisdikcijos koncentraciją, nes išlaikymo prievolių srityje toks organizacinis pasirinkimas gali prisidėti prie specialių žinių plėtojimo, o tai atitinka dalį tikslų, kurių siekiama Reglamentu Nr. 4/2009, ir padeda tinkamai organizuoti teisingumo vykdymą¹⁴⁹.

121. Taigi, dėl tų pačių priežasčių, mano nuomone, dėl Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkto pakanka nuspręsti, kad teismas, į kurį kreiptasi, gali pripažinti turįs jurisdikciją šiuo pagrindu dėl reikšmingo siejamojo veiksnio, esančio jo veiklos teritorijoje¹⁵⁰, t. y. nacionalinės teritorijos dalyje, kurioje jis vykdo savo įgaliojimus¹⁵¹. Geografinio kriterijaus taip pat nereikėtų vertinti kaip siaurai suprantamo siejamojo veiksnio, dėl kurio būtų teikiama pirmenybė artumo kriterijui, o ne tinkamam teisingumo vykdymui¹⁵².

122. Vis dėlto Sprendime *Sanders ir Huber* Teisingumo Teismas pripažino, kad jurisdikcijos koncentracijos atveju reikia konkrečiai išnagrinėti padėtį atitinkamoje valstybėje narėje, siekiant įsitikinti, kad reglamentas netaps neveiksmingas dėl ginčiui taikomų nacionalinės teisės aktų¹⁵³.

123. Ši išlyga buvo pakartota 2015 m. sausio 9 d. Sprendime *RG*¹⁵⁴ dėl jurisdikcijos nagrinėti vaiko grąžinimo ar globos klausimus priskyrimo specializuotam teismui, nors dėl su tėvų pareigomis vaikui¹⁵⁵ susijusios bylos esmės jau buvo kreiptasi į tam tikrą teismą, ir šiame sprendime buvo

¹⁴⁶ Žr. Sprendimą *Sanders ir Huber* (32 punktai ir nurodyta jurisprudencija). Taip pat žr. to sprendimo 22 punktą dėl nagrinėto nacionalinės teisės akto. Pagal šį teisės aktą teritorinė jurisdikcija spęsti ginčus, susijusius su išlaikymo prievolėmis, buvo paskirstyta atsižvelgiant į užsienio elementų buvimą ar nebuvimą. Tarpvalstybiniais atvejais teritorinė jurisdikcija buvo perduota kitam pirmosios instancijos teismui nei tas, į kurį suinteresuotasis asmuo iš principo turėjo kreiptis dėl savo gyvenamosios vietos.

¹⁴⁷ Žr. Sprendimą *Sanders ir Huber* (35 punktai).

¹⁴⁸ Žr. Sprendimą *Sanders ir Huber* (36 punktai).

¹⁴⁹ Žr. Sprendimą *Sanders ir Huber* (44 ir 45 punktai).

¹⁵⁰ Palyginti su 2013 m. gegužės 16 d. Sprendimu *Melzer* (C-228/11, EU:C:2013:305, 28 punktai). Dėl bylų, kylančių iš sutarčių, žr. 2007 m. gegužės 3 d. Sprendimą *Color Drack* (C-386/05, EU:C:2007:262, 37 ir 44 punktai).

¹⁵¹ Teismo veiklos teritorija apima kelias vietas arba administracinius vienetus, kurie paskirstomi nacionalinėje teritorijoje. Šiuo klausimu žr. generalinio advokato N. Jääskinen išvadą sujungtose bylose *Sanders ir Huber* (C-400/13 ir C-408/13, EU:C:2014:2171, 55 ir 56 punktai).

¹⁵² Sprendimo *Sanders ir Huber* 29 punkte Teisingumo Teismas pabrėžė, kad „tinkamo teisingumo vykdymo tikslą reikia suvokti ne tik atsižvelgiant į teismų organizavimo sistemos optimizavimą, bet taip pat <...> į šalių interesus, tiek į ieškovo ar atsakovo, ir šalys privalo turėti galimybę, be kita ko, lengviau kreiptis į teismą ir numatyti jurisdikcijos taisykles“.

¹⁵³ Žr. to sprendimo 32 ir 46 punktus. Kaip pavyzdį dėl veiksmingumo principo laikymosi analizės, kai ginčai dėl paramos žemės ūkiui koncentruojami specializuotame šios srities teisme, žr. 2013 m. birželio 27 d. Sprendimą *Agroconsulting-04* (C-93/12, EU:C:2013:432, 50–58 punktai).

¹⁵⁴ C-498/14 PPU, EU:C:2015:3, 41 ir 51 punktai.

¹⁵⁵ Teisingumo Teismas aiškino 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinamojo Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243), 11 straipsnio 7 ir 8 dalis.

nagrinėtos nuostatos dėl jurisdikciją turinčio nacionalinio teismo paskyrimo, priklausančio valstybių narių kompetencijai. Įdomu pažymėti, kad šiuo atveju Teisingumo Teismas rėmėsi proceso greitumo tikslu, išplaukiančiu iš Reglamento Nr. 2201/2003¹⁵⁶.

124. Vis dėlto konkurencijos teisių pažeidimo srityje teisės aktai, kuriais valstybėje narėje nustatoma jurisdikcijos koncentracija¹⁵⁷, labai skiriasi. Mano nuomone, reikia pažymėti, kad bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto nėra tokių ribų, kokios išplaukia iš, be kita ko, Reglamento Nr. 4/2009¹⁵⁸ specifinio tikslo ir, kalbant apie bylą, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Sanders ir Huber*, iš nagrinėjamų nacionalinės teisės aktų ypatumų atsižvelgiant į šio reglamento tikslus¹⁵⁹.

125. Šiuo klausimu pritariu kitų generalinių advokatų anksčiau išreikštoms nuomonėms dėl valstybių narių autonomijos, susijusios su jurisdikcijos koncentracija, kuri gali kilti iš jurisdikcijos paskirstymo pagal bylos dalyką ir kurią riboja reikalavimas nepakenkti Reglamento Nr. 1215/2012 veiksmingumui bei lygiavertiškumo principui¹⁶⁰.

126. Be to, kadangi nagrinėjamų ieškinių dalykas sudaro didelę Teisingumo Teismo analizės dalį¹⁶¹, reikia pabrėžti aplinkybes, kurios konkrečiau apibūdina ginčą dėl antikonkurenciniais veiksmais padarytos žalos atlyginimo.

b) Ieškinių dėl antikonkurenciniais veiksmais padarytos žalos atlyginimo specifika

127. Pirma, reikia priminti, kad konkurencijos teisės srityje ieškinių pareiškimo procesinės sąlygos nereglamentuojamos, o tai pateisina išvadą, kad valstybės narės, organizuodamos savo teismų sistemą, gali nustatyti, kuris teismas turi jurisdikciją *ratione materiae* ir kokia yra jo veiklos teritorija, jei laikomasi lygiavertiškumo¹⁶² ir veiksmingumo¹⁶³ principų.

¹⁵⁶ Žr. 2015 m. sausio 9 d. Sprendimą *RG* (C-498/14 PPU, EU:C:2015:3, 52 punktas).

¹⁵⁷ Šiuo klausimu rašytinėse pastabose Komisija patikslino, kad, remiantis jos turima informacija, „Belgijoje, Vokietijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Portugalijoje, Švedijoje ir Slovakijoje ieškiniai dėl žalos atlyginimo nagrinėjami specializuotuose bendrosios jurisdikcijos teismų skyriuose, o Danijoje, Lietuvoje, Latvijoje, Rumunijoje ir Jungtinėje Karalystėje šiuos ieškinius nagrinėja specializuoti teismai“. Dėl Prancūzijos, Italijos ir Airijos žr. patikslinimus, pateiktus Riffault-Silk, J., „Les actions privées en droit de la concurrence: obstacles de procédure et de fond“, *Revue Lamy de la concurrence*, sausis/kovas 2006, Nr. 6, p. 84–90, ypač p. 87. Ten taip pat pažymėta, kad kitose srityse valstybės narės galėjo pasirinkti teismų jurisdikcijos koncentraciją pagal bylos dalyką, be kita ko, pramoninės nuosavybės srityje. Dėl jūrų teisės žr. generalinio advokato N. Jääskinen išvadą sujungtose bylose *Sanders ir Huber* (C-400/13 ir C-408/13, EU:C:2014:2171, 72 išnaša).

¹⁵⁸ Šis reglamentas buvo parengtas siekiant išplėtoti specialią priemonę, atskirą nuo Reglamento Nr. 44/2001, kad būtų sustiprinta išlaikymo kreditorių, laikomų silpniausia šalimi, apsauga, ypač kiek tai susiję su šioje srityje priimtų teismo sprendimų pripažinimu ir vykdymu. Žr. Sprendimą *Sanders ir Huber* (41 punktas) ir generalinio advokato N. Jääskinen išvadą sujungtose bylose *Sanders ir Huber* (C-400/13 ir C-408/13, EU:C:2014:2171, 38 ir 40 punktai).

¹⁵⁹ Žr. šios išvados 146 punktą ir Sprendimą *Sanders ir Huber* (46 punktas).

¹⁶⁰ Žr. generalinio advokato N. Jääskinen išvadą byloje *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2014:2443, 74 išnaša), o dėl argumentų, susijusių su įvairiomis taikytinomis priemonėmis, – generalinio advokato H. Saugmandsgaard Øe išvadą byloje *Guaitoli ir kt.* (C-213/18, EU:C:2019:524, 74 punktas ir 67 ir 68 išnašos).

¹⁶¹ Žr. šios išvados 122 ir 123 punktus.

¹⁶² Pagal šį principą ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesinės taisyklės neturi būti mažiau palankios nei tos, kurios taikomos panašioms nacionaline teise grindžiamiems ieškiniams, žr., be kita ko, 2013 m. birželio 27 d. Sprendimą *Agrokonsulting-04* (C-93/12, EU:C:2013:432, 36 punktas). Antikonkurencinių veiksmų atveju gali būti pareikšti ieškiniai, grindžiami nacionalinių valdžios institucijų sprendimais. Žr. Blumann, C., ir Dubouis, L., *Droit matériel de l'Union européenne*, 8-asis leidimas, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paryžius, 2019, 938 punktas, p. 665.

¹⁶³ Dėl šių bendrųjų principų, skirtų asmenų teisių, kylančių iš tiesioginio konkurencijos teisės veikimo, apsaugai užtikrinti, priminimo žr. 2006 m. liepos 13 d. Sprendimą *Manfredi ir kt.* (C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 62 ir 71 punktai ir nurodyta jurisprudencija). Taip pat žr. 2021 m. sausio 21 d. Sprendimą *Whiteland Import Export* (C-308/19, EU:C:2021:47, 46 punktas).

128. Antra, kaip ir Komisija, manau, kad reikia atsižvelgti į Direktyvos 2014/104¹⁶⁴ įsigaliojimą ir perkėlimą, taip pat į ieškiniams dėl žalos, patirtos dėl konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo taikomų taisyklių techninį sudėtingumą¹⁶⁵.

129. Dėl šių priežasčių man atrodo būtina, kad atsakydamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui Teisingumo Teismas remtųsi 2013 m. gegužės 16 d. Sprendimo *Melzer*¹⁶⁶ arba Sprendimo *CDC Hydrogen Peroxide*, kurie susiję su jurisdikcija bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto ir kuriuose vartojama formuluotė „teismas, kurio veiklos teritorijoje“, formuluotėmis.

130. Atsižvelgdamas į visus šiuos argumentus, susijusius su teismų jurisdikcijos koncentracija, siūlau Teisingumo Teismui Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą aiškinti taip, kad jame teritorinė teismų, turinčių jurisdikciją nagrinėti tarpvalstybines bylas dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto, jurisdikcija nustatoma tiek tarptautiniu, tiek vidaus lygmeniu, tačiau organizuodamos teismų sistemą valstybės narės turi galimybę nuspręsti sutelkti šių bylų nagrinėjimą tam tikruose teismuose, jei laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų. Konkrečiai kalbant, konkurencijos teisės srityje valstybės narės turi užtikrinti, kad jų nustatytos ar taikomos taisyklės nepakenktų veiksmingam SESV 101 ir 102 straipsnių taikymui.

V. Išvada

131. Atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus siūlau Teisingumo Teismui į *Juzgado de lo Mercantil nº 2 de Madrid* (Madrido 2-asis komercinių bylų teismas, Ispanija) prejudicinį klausimą atsakyti taip:

2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 7 straipsnio 2 punktą turi būti aiškinamas taip,

- kad jame nurodytas jurisdikciją turintis valstybės narės teismas, kurio veiklos teritorijoje, be kita ko, atsirado tiesioginė žala;
- kad nagrinėjant ieškinį, kuriuo prašoma atlyginti žalą, padarytą dėl SESV 101 straipsnio pažeidimo, be kita ko, sudarius slaptus susitarimus dėl prekių kainų nustatymo ir didinimo, žalos atsiradimo vieta yra valstybėje narėje, kur yra šiuo pažeidimu paveikta rinka, kurioje buvo patirta papildomų išlaidų. Teritorinę jurisdikciją iš principo turi tas teismas, kurio veiklos teritorijoje įmonė, vykdanči veiklą (apibrėžtiną remiantis ekonominiais kriterijais) toje pačioje valstybėje narėje, įsigijo prekių. Jei žalos atsiradimo vieta ir nukentėjusio asmens veiklos vieta nesutampa, ieškinyje gali būti pareikštas tame teisme, kurio veiklos teritorijoje yra įsisteigęs nukentėjęs asmuo; ir
- kad organizuodamos teismų sistemą valstybės narės turi galimybę nuspręsti sutelkti šių bylų nagrinėjimą tam tikruose teismuose, jei laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų. Konkrečiai kalbant, konkurencijos teisės srityje valstybės narės turi užtikrinti, kad jų nustatytos ar taikomos taisyklės nepakenktų veiksmingam SESV 101 ir 102 straipsnių taikymui.

¹⁶⁴ Žr. šios išvados 68 punktą.

¹⁶⁵ Žr. šios išvados 137 punktą.

¹⁶⁶ C-228/11, EU:C:2013:305.